

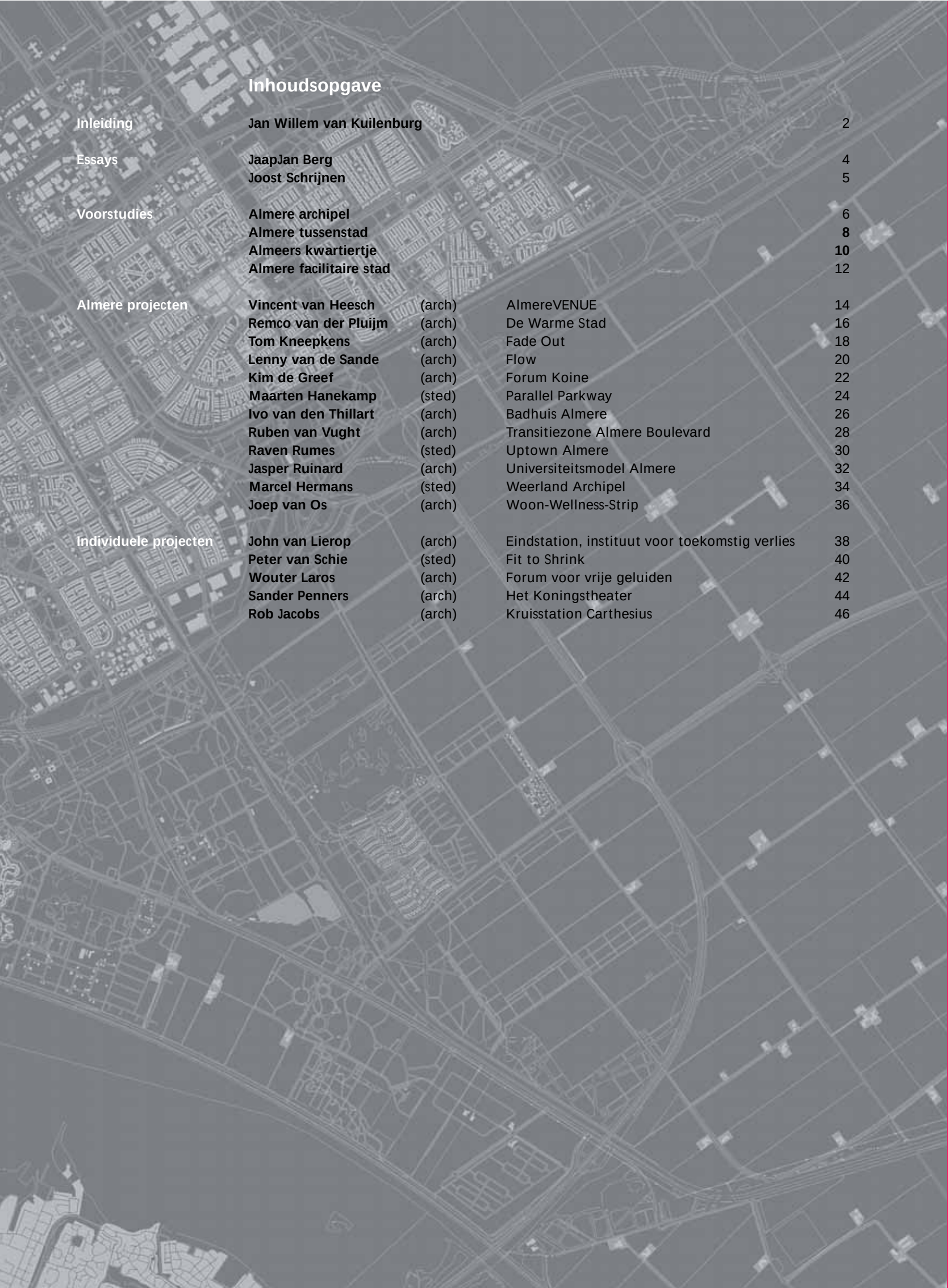
AAS, Fontys Academie voor Architectuur en stedenbouw, Tilburg

SP00ENK

18

AFSTUDEREN AAS 2007-2008

12 ALMERE- EN 5 INDIVIDUELE PROJECTEN

Inhoudsopgave

Inleiding	Jan Willem van Kuilenburg			2
Essays	JaapJan Berg			4
	Joost Schrijnen			5
Voorstudies	Almere archipel			6
	Almere tussenstad			8
	Almeers kwartiertje			10
	Almere facilitaire stad			12
Almere projecten	Vincent van Heesch	(arch)	AlmereVENUE	14
	Remco van der Pluijm	(arch)	De Warme Stad	16
	Tom Kneepkens	(arch)	Fade Out	18
	Lenny van de Sande	(arch)	Flow	20
	Kim de Greef	(arch)	Forum Koine	22
	Maarten Hanekamp	(sted)	Parallel Parkway	24
	Ivo van den Thillart	(arch)	Badhuis Almere	26
	Ruben van Vught	(arch)	Transitiezone Almere Boulevard	28
	Raven Rumes	(sted)	Uptown Almere	30
	Jasper Ruinard	(arch)	Universiteitsmodel Almere	32
	Marcel Hermans	(sted)	Weerland Archipel	34
	Joep van Os	(arch)	Woon-Wellness-Strip	36
Individuele projecten	John van Lierop	(arch)	Eindstation, instituut voor toekomstig verlies	38
	Peter van Schie	(sted)	Fit to Shrink	40
	Wouter Laros	(arch)	Forum voor vrije geluiden	42
	Sander Penners	(arch)	Het Koningstheater	44
	Rob Jacobs	(arch)	Kruisstation Carthusius	46

SPOENK 18

AFSTUDEREN AAS 2007-2008

12 ALMERE- EN 5 INDIVIDUELE PROJECTEN

Voor u ligt de vernieuwde Spoenk met de afstudeerprojecten van het academisch jaar 2007-2008 van AAS, de Fontys Academie voor Architectuur en Stedenbouw te Tilburg.

Afstuderen aan de AAS

Afstuderen aan de AAS is met ingang van het studiejaar 2007-2008 mogelijk via twee formats. Enerzijds is er het klassieke systeem met een volledig individueel traject. Anderzijds bestaat nu ook het nieuwe afstuderen aan de hand van een, met andere studenten gedeelde, specifieke geografische plaatsbepaling. De verschillen tussen beide formats liggen vooral in de eerste drie maanden op het gebied van de voorbereiding, de dynamiek en de beschikbare faciliteiten. Het nieuwe format kent een drie-maandelijkse periode van onderzoek in teamverband en vervolgens een periode van tien maanden waarin individueel ontworpen wordt aan een project dat voortkomt uit de genoemde geografische plaatsbepaling. De noodzaak voor de invoering van het nieuwe format is ingegeven door de sterk veranderende, actuele praktijkcondities voor stedenbouwers en architecten. De kracht van samenwerken en opereren in teamverband versnelt en verdiept ontwerpprocessen en genereert doorgaans intelligentere projecten. De resultaten van beide formats zijn in deze Spoenk voor het eerst opgenomen. Inmiddels hebben bijna alle studenten aan de AAS gekozen voor het nieuwe format.

Het nieuwe afstuderen

Het nieuwe afstuderen benut en toetst vooral samenwerking en onderzoek, naast het gebruikelijke proces van duiding, ontwerp en bewijsvoering. Vanwege het werken in teamverband wordt de output veel betekenisvoller als katalysator van het navolgende individuele proces. De studenten volgen in de analysefase tegelijkertijd twee sporen: een gemeenschappelijk traject van onderzoek en een individueel traject voor het opstellen van het afstudeerplan en hypothese. Door de condities en data van een geografische plaats worden ze zowel gestuurd als uitgedaagd. Alle studenten hebben daarbij een grote vrijheid in de uiteindelijke keuze van hun afstudeeronderwerp. De resultaten van het onderzoek en de afstudeerplannen worden aan de afstudeercommissie gepresenteerd. Na goedkeuring starten de studenten hun individuele traject in de daarop volgende synthesefase. De dynamiek van het proces is in het nieuwe format onmiskenbaar toegenomen door het gezamenlijk optreden en door de constructieve feedback vanuit de geografie. Afstuderen is voor de studenten meer een springplank geworden.

Elke geografische plaatsbepaling wordt door de studenten en de coördinator afstuderen vooraf bepaald. Daarbij wordt ook gelet op de maatschappelijke relevantie en urgentie van de plek. Tijdens de analysefase wordt, naast de coördinator afstuderen, een zogenaamde portefeuillehouder, die betrokken is bij de plaats of plek, uitgenodigd. Deze specialist is gedurende de analysefase in het atelier aanwezig en levert noodzakelijke informatie en feedback. Verdere verdieping van plek en thematiek wordt verkregen door een lezingenreeks met workshops met medewerking van relevante specialisten. Vervolgens worden gezamenlijke presentaties gepland waarbij ook afgevaardigden en besluitvormers uit de geografie aanwezig zijn. Studenten ondersteunen elkaar ondertussen in toegepast onderzoek en hebben door de aanwezigheid van specialisten de beschikking over veel relevante, collectieve kennis. Door deze vorm van real

time-backup worden studenten uitgedaagd ambitieuze opgaven te onderzoeken en uit te werken. Bovendien kunnen de resultaten van het atelier zo beter aansluiten op de actualiteit waardoor de relevantie en urgentie van de ontwerpen ook substantieel toenemen.

In het studiejaar 2007-2008 werd gekozen voor Almere als leidend thema. Een stad die onverminderd tot de verbeelding van ruimtelijk ontwerpers spreekt vanwege de aanwezig koppeling van voortdurende groei aan actuele ruimtelijke, stedenbouwkundig en architectonische inzichten en trends. Gedurende het studiejaar 2008-2009 concentreren de studenten zich op het centrumgebied van Rotterdam. Daarbij ligt het accent op de grote kansen en potenties van het openbare domein ter plaatse. Voor het aanstaande jaar 2009-2010 zal het vizier op Den Haag gericht zijn vanwege de hoge ambities die de stad heeft in de richting van de kust heeft en de algemeen geldende specifieke nadruk op internationale functionaliteit en representatie.

Spoenk

De resultaten van het afstuderen, zowel onderzoek als ontworpen projecten, worden vanaf dit jaar gebundeld en gepubliceerd in een vernieuwde Spoenk, een jaarlijks terugkerend tijdschrift. Elk jaar wordt een criticus met kennis van de gekozen plek uitgenodigd om als redacteur en met een essay de studieresultaten te wegen en te duiden. Voor het onderwerp Almere is de architectuurcriticus JaapJan Berg uitgenodigd. Hij signaleert in zijn essay dat Almere meer gebruik moet maken van haar schaduw of tegenbeeld. Door deze meer te koesteren en door een onvoltooid status te handhaven kan de stad een blijvende interessante opgave blijven en inspiratie vormen voor voortdurende aanpassingen en veranderingen. Tegen deze achtergrond adviseert Berg het werk van de studenten AAS dan ook niet zozeer te beoordelen op de mogelijkheden tot realisatie, maar vooral op de betekenis als prikkelende en inspirerende projecten. Door het loskoppelen van reflectie van realisatie nemen de rijkdom en intensiteit juist toe. Joost Schrijnen heeft een essay geschreven met een verdeling van het onderzoek en de projecten in structuur- en projectniveau. Hij signaleert veel inspiratie voor Almere via nieuwe infrastructuur en ontwikkelingszones, programmatische interventies, intensieve sociale en stedelijke interactie en condities en innovaties voor een betere levenskwaliteit.

Almere atelier

Het Almere atelier is het eerste dat heeft plaatsgevonden binnen het nieuwe format. De keuze voor Almere is ingegeven door de ongekende groei met bijbehorende grote kansen en ook noodzaak van betekenisvolle interventies. De studenten hebben met enorme inzet en enthousiasme aan hun projecten gewerkt. Ria van Dijk, stedenbouwkundige van de Gemeente Almere, heeft als portefeuillehouder met grote kennis van Almere de studenten van een solide fundament voorzien. De specialisten die in het kader van deze plek werden uitgenodigd waren (in alfabetische volgorde): Floris Alkemade (Voormalig partner OMA en projectarchitect masterplan stadcentrum Almere), JaapJan Berg (Onafhankelijk architectuurcriticus en co-auteur van de publicatie 'Adolescent Almere - Hoe een stad wordt gemaakt' i.s.m. met Simon Franke en Arnold Reijndorp, NAI Uitgevers), Peter de Bois (Associate Professor TUDelft / Afdeling Stedenbouw, coördinator afstudeerlab www.atelieralmere.nl i.s.m. Karen Buurmans en Frank

Josselin de Jong), Dirk Frieling (Em. hoogleraar Stedenbouwkundig Ontwerpen, Faculteit Bouwkunde in Delft, in de jaren 1972-1989 hoofd van het Projektburo Almere en later directielid van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders), Frank de Josselin de Jong (Landschapsarchitect en coördinator afstudeerlab www.almereatelier.nl), Jos Melchers (Directeur Bouwfonds MAB Ontwikkeling CVG) en Joost Schrijnen (Voormalig project directeur Structuurvisie 2010-2030, Gemeente Almere). Laatstgenoemde heeft bovendien bijgedragen met waardevolle feedback gedurende de schouw van alle projecten.

Almere in overdrive

Almere bevindt zich momenteel in een staat van 'overdrive' via drie versnellingen. De eerste versnelling is de snelle transformatie, die van een stad als tijdmachine. De tweede versnelling is specifiek en explosiever door de huidige planontwikkeling rond de schaa sprong. Tenslotte is er de versnelling van een veranderende identiteit waarvan de ontwikkeling vooralsnog parallel loopt met een immer actieve, egaliserende ideologie. Daarnaast spelen echter veel andere en minder duidelijke omliggende effecten, ontwikkelingen en vragen een rol. Transformeert Almere inderdaad van een burgerlijke, risicoloze suburb tot een hippe stad met strategische ligging? In hoeverre blijft Almere gevangene van de stedenbouwkundige en deels politiek gekleurde ideologieën waaruit de stad oorspronkelijk ontstond? Kan de stad succesvol aansluiting blijven vinden bij, en innoveren met, ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid, regionale schaalvergroting, aanbod van groen- en leisure-faciliteiten en verstedelijkingsprocessen in de Randstad? Kan Almere ook in haar toekomstige ontwikkeling groei aan architectonische, stedenbouwkundige, sociale en duurzame ambities blijven koppelen? En zo ja, welke attitudes en strategieën zijn daarbij dan belangrijk? Het zou mooi zijn als de studies en ontwerpen van de studenten van de AAS, de Fontys Academie voor Architectuur en Stedenbouw, een bescheiden bijdragen kunnen leveren aan het zoeken naar antwoorden op genoemde vragen en dilemma's.

Jan Willem van Kuilenburg, coördinator afstuderen AAS, directeur Monolab Architects

Het eerste exemplaar van deze Spoenk is op 28 juni 2009 in Almere aan Adri Duivensteijn overhandigd tijdens het seminar in het stadhuis met een aantal presentaties en de opening van de expositie van deze visies en studentenplannen.

Schaduwen onder zeeniveau

Elke stad kampt, hoe groot, nieuw of dynamisch ook, met een verschil tussen het gewenste imago en het publieke imago. Soms is dat verschil tussen het reële en het fictieve stadsprofiel groot, soms is het klein. Maar vrijwel altijd betreft het een hardnekkige en vooral ongewenste smet op een, vooral door bestuurders, toeristenbureaus en *city-marketeers* gepropageerd en gestimuleerd, bestaand profiel van een stad. De wens tot het aanpassen, corrigeren of zelfs vervormen van publieke imago naar een gewenst ideaalbeeld wordt vrijwel altijd gevoed door een mix aan belangen en ambities op economisch-, toeristisch- of groei-ontwikkelingsniveau van een stad. Zo wil bijvoorbeeld Amsterdam maar al te graag bekend staan als het Venetië van het Noorden zijn, maar scoort het vooral als het Sodom van de Lage Landen door de populariteit van een lokaal prostitutiegebied en de talloze coffeeshops. Rotterdam wil aangezien worden voor de grootse havenstad van West-Europa én de architectuurstad van Nederland. Maar de stad blijft voor velen, niet alleen toeristen, toch vooral onzichtbaar en marginaal. Napels wil zich profileren als historische stad aan de voet van de beroemde Vesuvius, bakermat van een rijke cultuur en wereldvermaarde keuken, maar is vooral bekend als speelveld van de Camorra en door de 'Afrikaanse toestanden' die het niet opgehaalde vuilnis er geregeld veroorzaken. En zo zijn er nog talloze voorbeelden te vinden waarbij het gewenste profiel en het beklijvende beeld of imago divergeren. Het slechten van dergelijke stedelijke vooroordelen, én het bevestigen en consolideren van 'correcte' elementen uit het imago, vormt natuurlijk het bestaansrecht van veel gemeentelijke afdelingen, marketingbureaus en reisorganisaties. Die zijn dan ook niet te beroerd om bij tijd en wijle voor de noodzaak van het bijstellen van het gewenste imago te pleiten. Een stedelijk imago is dus, mede daardoor, op voorhand niet een statisch gegeven, maar een dynamisch begrip. Die dynamiek kan er, mits lang genoeg en structureel doorgevoerd, zelfs toe leiden dan een eens ongewenst onderdeel van het publieke imago in verloop van tijd kan veranderen in een gewenst imago. Kleine, nauwe straatjes in willekeurige welke stad kunnen zo, bijvoorbeeld, van potentieel broeinest voor criminaliteit en werkgebied van zakkenrollers transformeren tot populaire vestinglocaties voor allerhande chique boetieks die op een andere wijze het geld uit onze zak proberen te kloppen.

Qua divergent beeld tussen gewenst en publiek stedelijk imago verschilt ook Almere niet van andere steden. Het publieke beeld wordt deels ingevuld door allerhande vooroordelen die te maken hebben met het suburbane karakter van de stad, de relatief jonge leeftijd, het gebrek aan stedelijke voorzieningen et cetera. Daar tegenover proberen bestuurders, en door hen ingestelde of ingehuurd instanties, een beeld neer te zetten dat, niet verwonderlijk, vooral de zegeningen en mogelijkheden van de stad en de plek accentueert. Die praktijk van aanprijzen en corrigeren gaat in het specifieke geval van Almere zelfs terug tot voor het feitelijke bestaan van de stad. Voordat de eerste huizen, halverwege de jaren zeventig van de vorige eeuw, werden opge-

leverd moesten immers aanstaande inwoners uit andere steden overgehaald of verleid worden zich te vestigen op een plek die nog niet bestond. Zelfs die niet bestaande status riep toen dus al een (negatief getint) publiek imago op. Almere heeft zo dus altijd te maken gehad met een schaduw of tegenbeeld. Ook dat feit maakt de stad echter niet bijzonder. De omvang van de inspanningen en (enigszins gefrustreerde) vastberadenheid om van die schaduw af te komen zijn echter wel opvallend. Die intensiteit heeft natuurlijk alles te maken met de jonge leeftijd van de stad, de voortdurende veranderingen die er plaatsvinden, de onzekerheid over het eindresultaat als gevolg van die veranderingen én de overtuiging dat de stad (en daarmee haar imago) nog niet klaar en voltooid zijn en beide dus nog gevormd en gemaakt kunnen worden. Het streven naar een perfecter beeld en imago van de stad is dus verbonden met het geloof in het maken van een perfectere stad. Als er al een risico of gevaar in dat streven schuilt dan is dat vooral te vinden in het onderschatten van de functie en waarde van een schaduw of tegenbeeld voor een stad. Los van de eerder genoemde dynamiek die beeldvorming in de loop der tijd kan plaatsvinden, is een publiek imago of schaduw voor een stad een zeer waardevolle aanjager. Het zorgt bijvoorbeeld vaak voor onrust, wrevel en irritatie die als intellectuele en politieke brandstof tot nieuwe (creatieve) ideeën en plannen kunnen leiden. Een publiek imago of stedelijke schaduw zorgen zo bij uitstrek voor ontwikkeling en groei. Het wegpoetsen en annuleren van dat tegenbeeld, voor zover überhaupt mogelijk, ontdoet een stad (en de daarin actieve processen) van een stimulans en prikkel om te veranderen, te broeien en te gisten. De afwezigheid van een publiek imago of tegenbeeld staat gelijk aan het verlies van stedelijkheid. Een gerealiseerd ideaal is daarom de dood in de pot, ook bij een stad. En in het verlengde daarvan is het niet realiseren van plannen en ontwerpen die zo'n ideaal beloven een voorwaarde om het nastreven van een ideaal langduriger te maken. Wil een stad, en dus ook Almere, op lange termijn interessant en onderscheidend blijven, dan is een onvoltooide, deels ruwe en schaduwwerpende status daar de beste garantie voor.

Door de ontwerpen en plannen van de studenten AAS, zoals hierna gepresenteerd, vooral te beoordelen op hun betekenis als niet te realiseren plan krijgen ze een rijke en intense betekenis. Als bronnen van irritatie en wrevel zijn ze vele malen meer intrigerend dan gezien als sollicitaties voor uitvoering. De ontwerpen, gevoed door registratie en analyse van zowel het gewenste als publieke imago van Almere, zijn zo juist in hun niet uit te voeren status een waardevolle bijdrage aan het tegelijk consolideren als verder uitbouwen van een schaduwrijke en stedelijke stad.

JaapJan Berg | FFlug WERKEN

De polderkwaliteit voorbij

Na een intensieve introductie over de ontstaansgeschiedenis en de plannen voor de ontwikkeling van de nu dertig jaar oude New Town Almere mocht ik, als directeur voor de op te stellen nieuwe structuurvisie voor de verdubbeling van de stad, de studentenplannen van 2007-2008 schouwen. Allereerst vind ik het al succesvol dat alle studenten zich hebben verdiept in de actuele stad en hebben gezocht naar een opgave in Almere. Vervolgens komt daarbinnen de individuele kwaliteit van de studenten tot ontplooiing. Het positieve is dat een gezamenlijke inhoudelijke en historische context ontstaat die het noodzakelijke gesprek over de toekomst van de stad mogelijk maakt. Bovendien ontstaat er door de studies en ontwerpen een staalkaart met inzichten van een jonge generatie binnen de voorliggende opgave.

Dominant in de uitkomst is het onderzoek naar nieuwe programma's en nieuwe menging van functies. Daarnaast valt ook de zeer verscheiden en soms zeer talentvolle vormgeving van het Almeerse landschap op. Het werk bewijst dat er meer is dan de polderkwaliteit alleen. De ontwerpen geven aan, door de gedrevenheid en inspiratie die er in af te lezen zijn, dat het experiment Almere eigenlijk nog maar pas begonnen is. De zoektocht door de studenten naar nieuwe vormen van stedelijkheid is gericht op alternatieve programma's en scenario's naast de bestaande realiteit van een overheersend suburbaan woonlandschap.

Alle plannen leveren een bijdrage op zowel structuur- als projectniveau. De Parallel Parkway langs de A6 van Maarten Hanekamp en Ivo van den Thillart en het knooppunt aan de A6 van Marcel Hermans, met de ontwikkelingszone van de twee stations via het Weerwater, laten zien hoe kansen en ontwikkelingen kunnen worden geïnitieerd door de introductie van nieuwe infrastructuur. De fascinerende FLOW van Lenny van de Sande en de Almere Boulevard van Ruben van Vugt geven beide op een geheel eigen manier vorm aan het centrum rondom het Weerwater. De eerste werkt vanuit een poëtische bewegende vormtaal, park en stad integrerend in het gebouwen complex. Het andere ontwerp herstelt vanuit de herstructurering van het bestaande grid de relatie tussen de wijk en de plas. Dan zijn er vier programmatische interventies van verschillende schaal: de universiteit van Jasper Ruinard, het Forum Koïne van Kim de Greef, Almere Venue, het extreem-sports complex van Vincent van Heesch en De Warme Stad van Remco van der Pluijm. Met de verschillende programma's wordt op uiteenlopende wijzen gezocht naar nieuwe vormen van multifunctionaliteit. Tevens staan ze symbool voor hoop en verwachting van een intensieve sociale en stedelijke interactie in Almere. Ze bieden elk zicht op condities en innovaties voor een betere levenskwaliteit, iets waar Almere grote behoefte aan heeft. Zowel in de vormgeving van de programma's als in hun herinterpretatie van een specifieke, bestaande morfologie zijn de ontwerpen stimulerend.

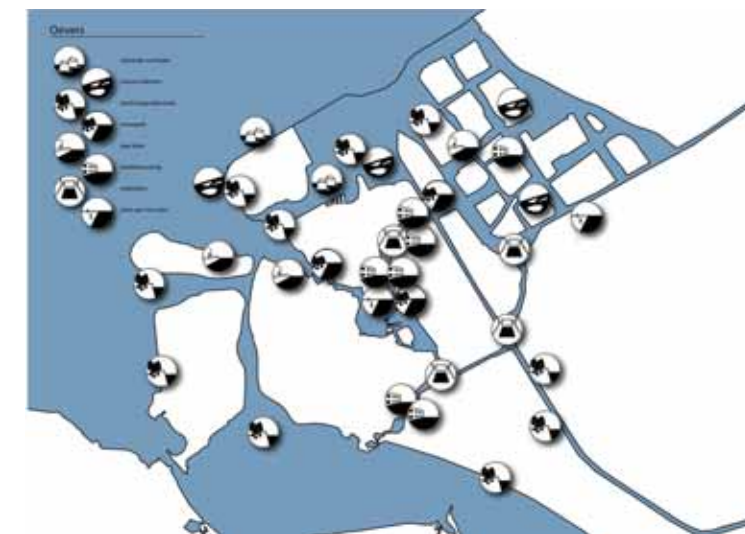
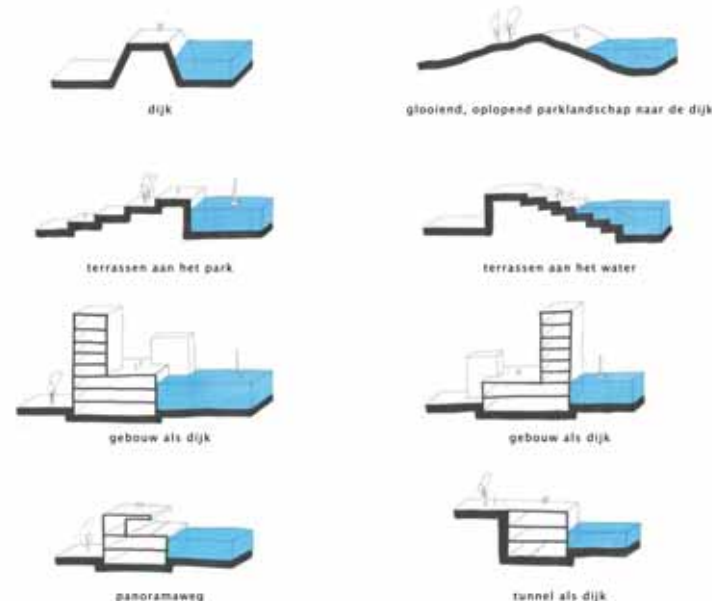
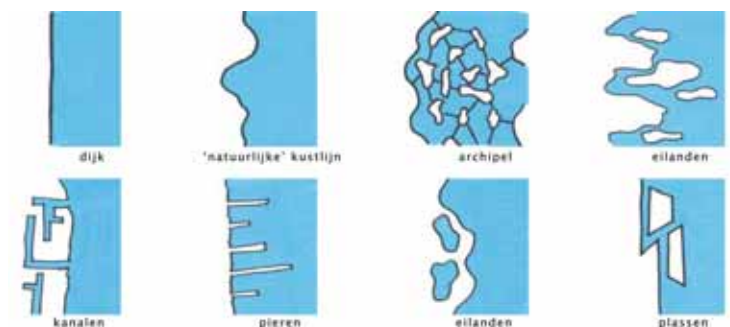
Tenslotte zijn er de twee studies naar nieuwe grids voor Almere. Joep van Os ontwierp het watergrid en Raven Rumes werkte aan een gridstudie voor een grootschalig Almere Pampus binnen en aan de dijk. Het laatste ontwerp belooft enerzijds wonen aan en in het water als een nieuw stedelijk waterdorp of anderzijds wonen in een metropolitaans grid. Alle resultaten van het Atelier Almere overziend bieden de ontwerpen veel inspiratie voor de toekomst van de stad en zijn het veelbelovende illustraties van aanstormend talent.

Joost Schrijnen, praktijk hoogleraar strategie en planning TUD.

> Voorstudie Almere archipel

Het onderzoek dat Marcel Hermans, Joep van Os en Jasper Ruinard, onder de titel Almere Archipel hebben uitgevoerd verdiept zich in de vraag welke meerwaarde het inzetten van water als barrière tussen bestaande en toekomstige stadsdelen (kernen) kan opleveren. Met deze exercitie wil aangetoond worden dat door het versterken, en het met behulp van water letterlijk zichtbaar maken, van de grenzen tussen de verschillende delen van Almere de identiteit van elk zal kunnen toenemen. De introductie van een eilandenstructuur draagt bij aan een nieuw profiel met diverse identiteiten voor de gehele stad. Daarnaast krijgt de factor water als kwaliteitselement een veel sterkere en meer significante rol toebedeeld dan in de huidige stad het geval is. In de studie wordt het voorgestelde model ook vergeleken met bijvoorbeeld Stockholm, een stad waar een vergelijkbare verhou-

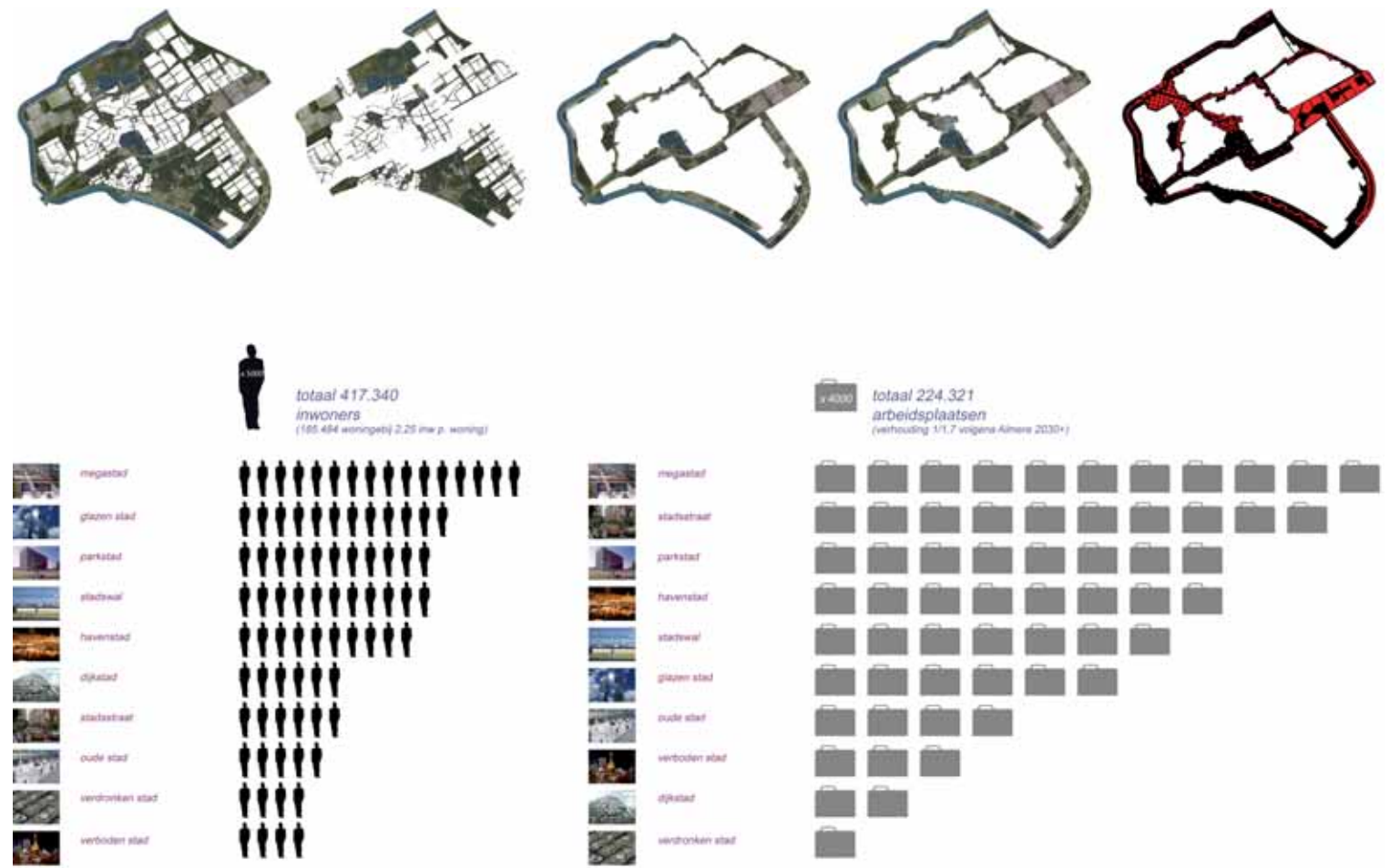
ding aanwezig is tussen identiteitsrijke eilanden die van elkaar gescheiden zijn door water. Almere Archipel is daarmee een prikkelende en redelijk onorthodoxe studie die één van de dogma's die aan de basis van elke polder staan met succes en op aantrekkelijke wijze pareert. Water is geen bedreiging maar een stadsvormend element dat bijdraagt aan gewenste stedelijke diversiteit en kwaliteit. Met Almere Archipel wordt een perspectief gecreëerd waarbij de stad Almere niet langer bepaald wordt door laagbouw of het veelvuldige groen. In plaats daarvan wordt eerder drooggelegd land weer water. Het 'verlies' van grondgebied wordt vervolgens gecompenseerd door diverse modellen, waarbij vooral de verdere verdichting en verstedelijking van de resterende stad op diverse eilanden een constante en kwaliteitverhogende factor is.

> Voorstudie **Almere tussenstad**

De voorstudie Almere Tussenstad werd uitgevoerd door de studenten Maarten Hanekamp, Raven Rumes en Ivo van den Thillart. Zij deelden een fascinatie voor de grote hoeveelheid aan onbebouwde, groene ruimte langs de bestaande infrastructuur in Almere. Een deel daarvan werd oorspronkelijk aangelegd om toekomstige bewoners van de stad voldoende landschappelijke en recreatieve kwaliteit en ruimte te bieden. Die functie is echter niet overal in dit groene netwerk even evident en overtuigend meer. Hierdoor wordt een deel van de groene ruimte doorgaans over het hoofd gezien als een te vanzelfsprekend deel van de ruimte van de stad. Het effect van deze vergeten stad is echter essentieel voor het ervaren van het open en weidse karakter van het landschap. Volgens de studie schuilen in de groene ruimte langs de infrastructuur echter nog veel meer mogelijkheden en kansen voor de stad. Die kansen kunnen, bij elkaar opgeteld, zelfs bijdragen aan het ontstaan van een nieuwe stedelijke laag, een tussenstad. De studie richt zich daarmee dus op een verdere verdichting en een meer diverse stedelijke programmering van Almere in de reeds bestaande ruimte binnen de stad. Het bestaande, gebouwde Almere kan in dit scenario zichzelf blijven. Met de studie is onder meer onderzocht waar de grenzen van het gebied liggen, wat de potenties ervan zijn, hoe de toegankelijkheid is en welke plekken in aanmerking komen voor een ruimtelijke transformatie. De metamorfose naar een centrumstedelijke ruimte, waarin bestaande en nieuwe infrastructuur als drager dient, en waar in hoge dichtheden gewoond, gewerkt en gerecreëerd kan worden, zal niet alleen leiden tot een nieuwe vorm van stedelijkheid, maar ook tot een geheel nieuwe stad.

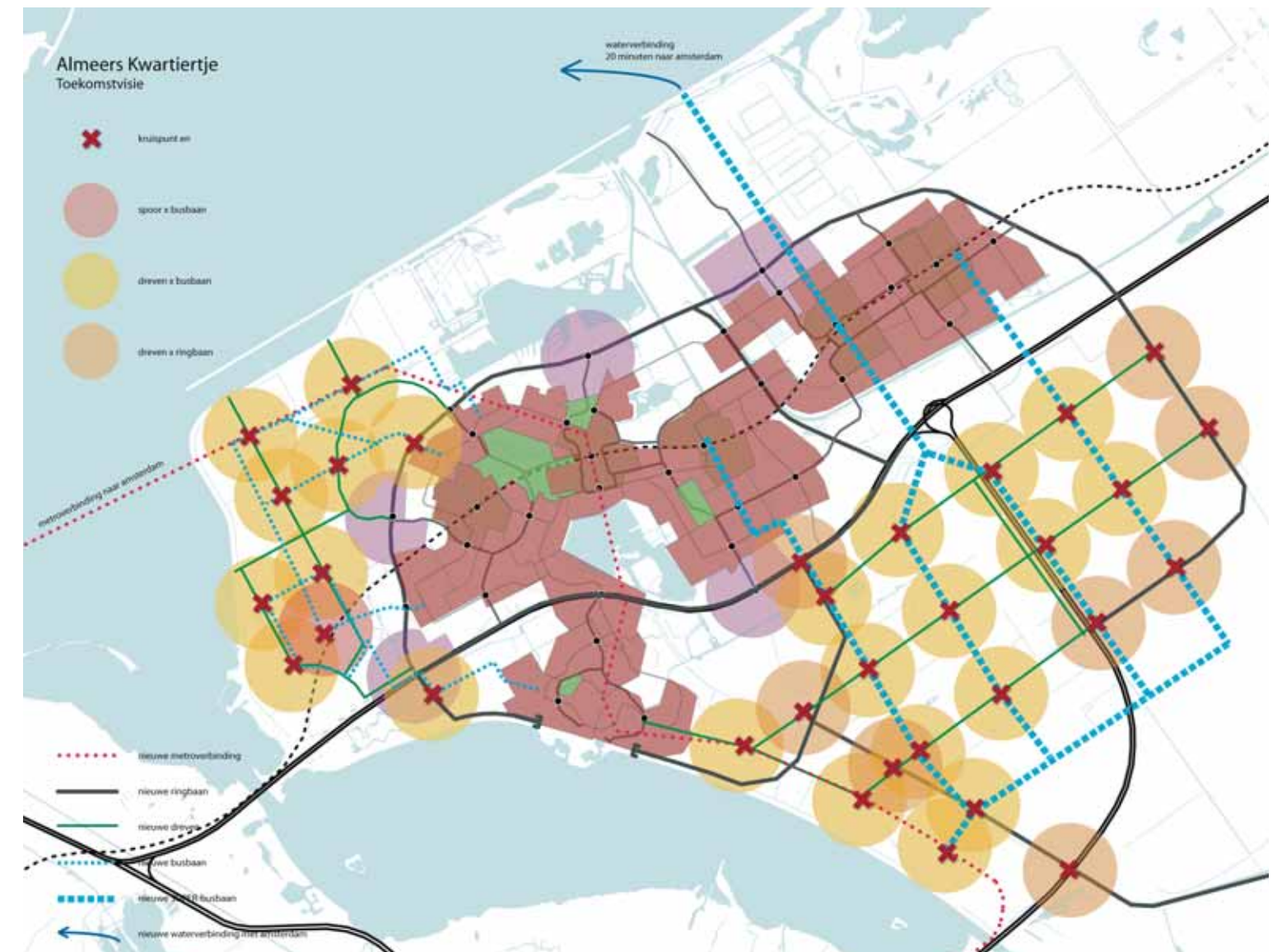
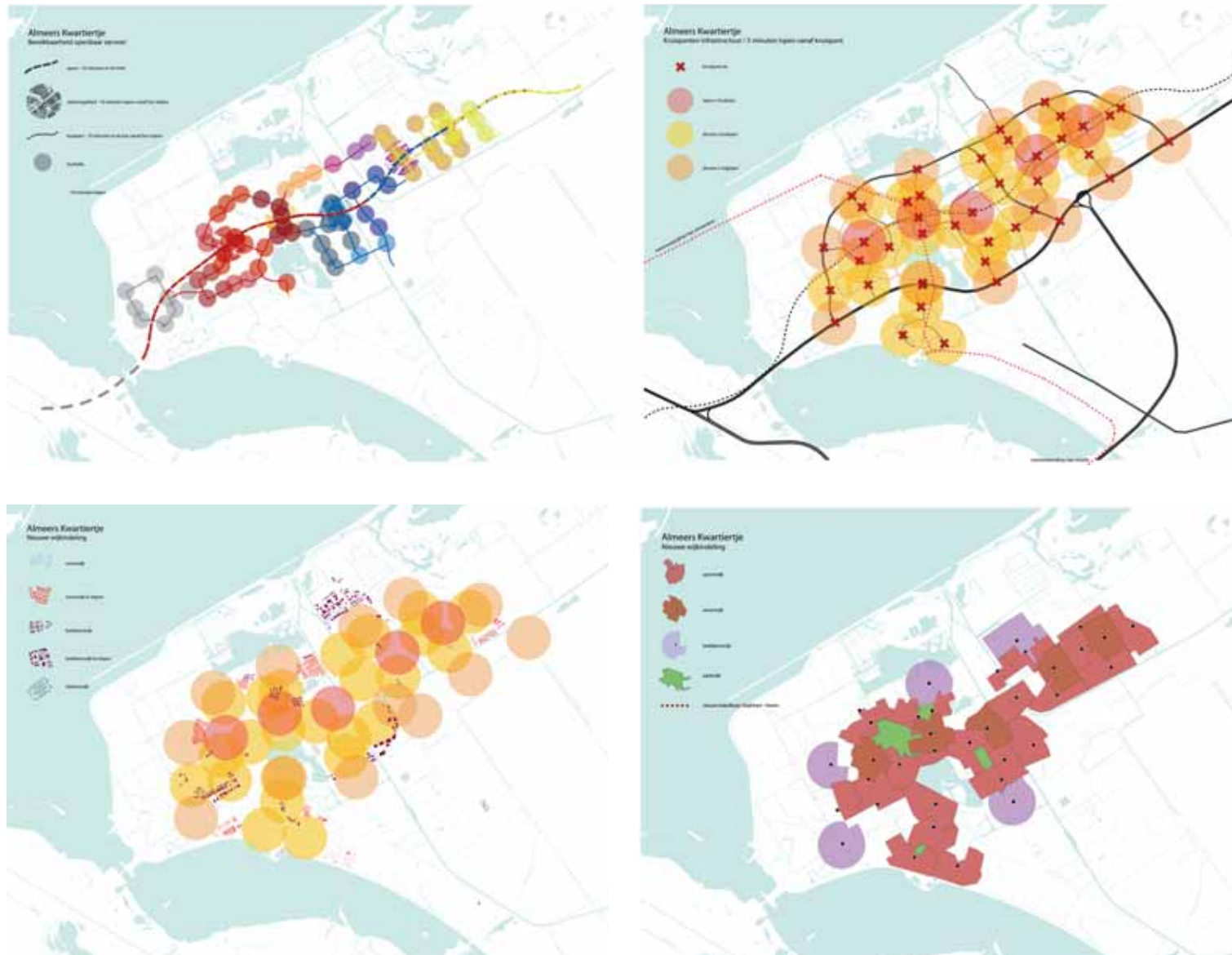

> Voorstudie **Almeers kwartiertje**

De voorstudie door Ronald Bongers en Vincent van Heesch presenteert een mogelijke successtory van een sociaal en economisch evenwichtige stad. De studie analyseert dat de huidige wijkenstructuur van Almere, die bepaald wordt door de fysieke begrenzingen van infrastructuur, een fragmentatie van stadsdelen en het beeld van een introverte stad tot gevolg heeft. Om Almere beter te structureren, te verbinden en te laten functioneren, zal daarom een proces van defragmentatie plaats moeten vinden met behulp van het criterium bereikbaarheid. Hierbij is het van belang om de fysieke barrières niet te ontwijken maar ze juist als verbindende schakels te beschouwen. Door het

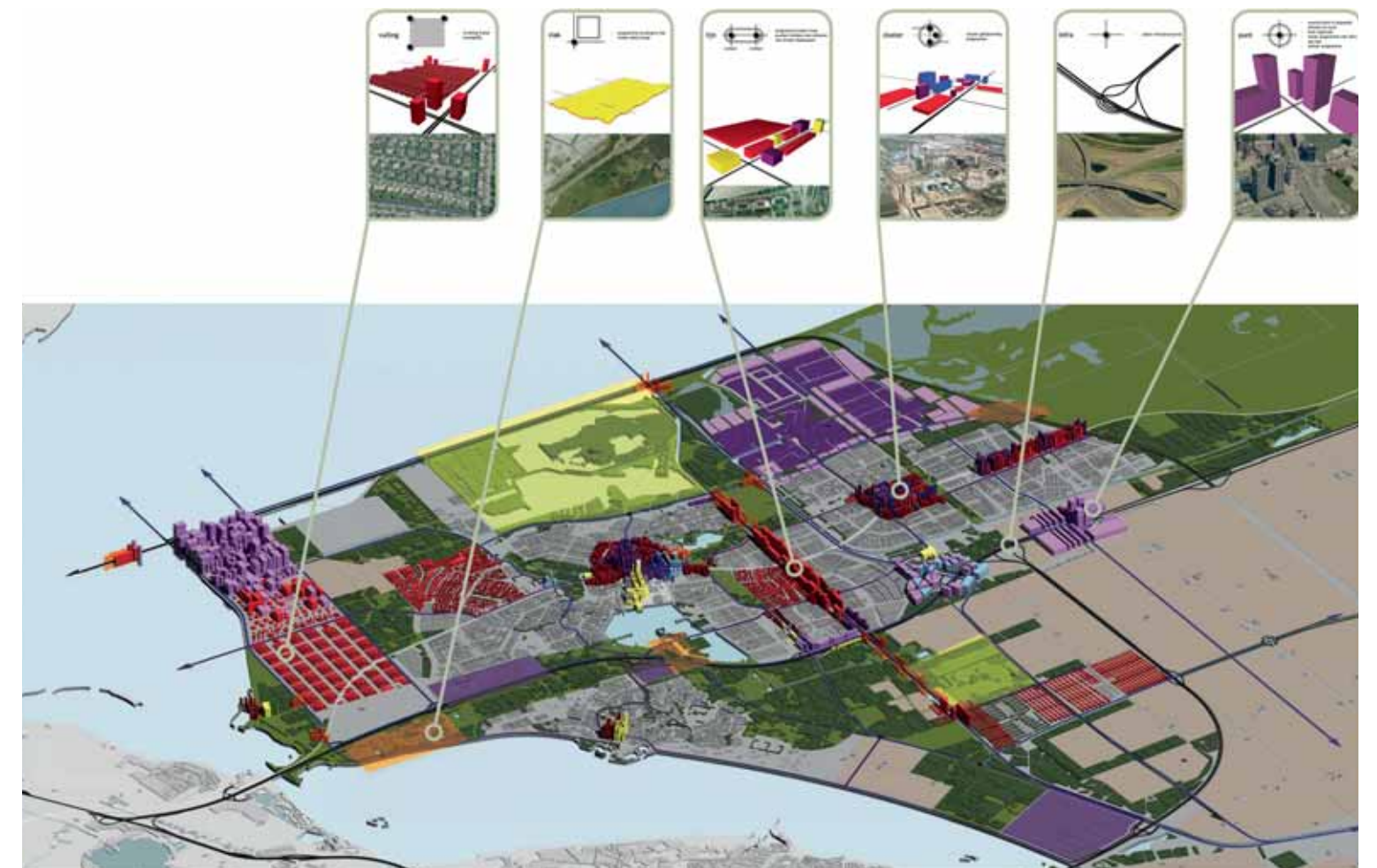
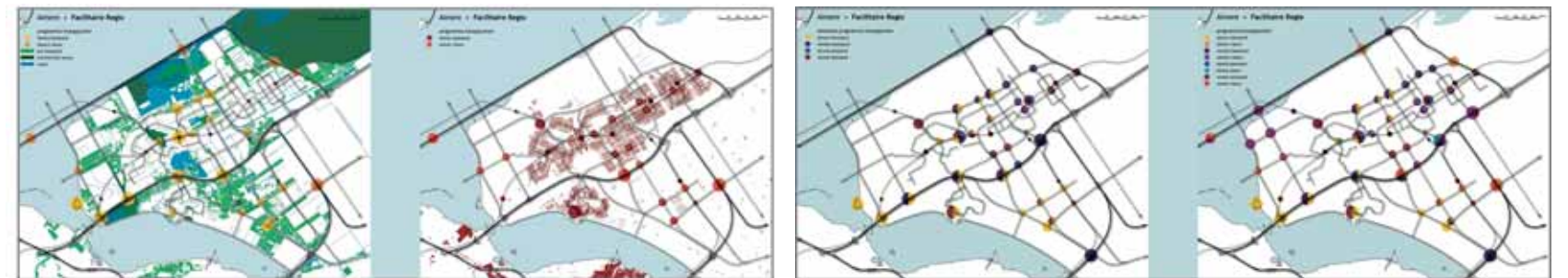
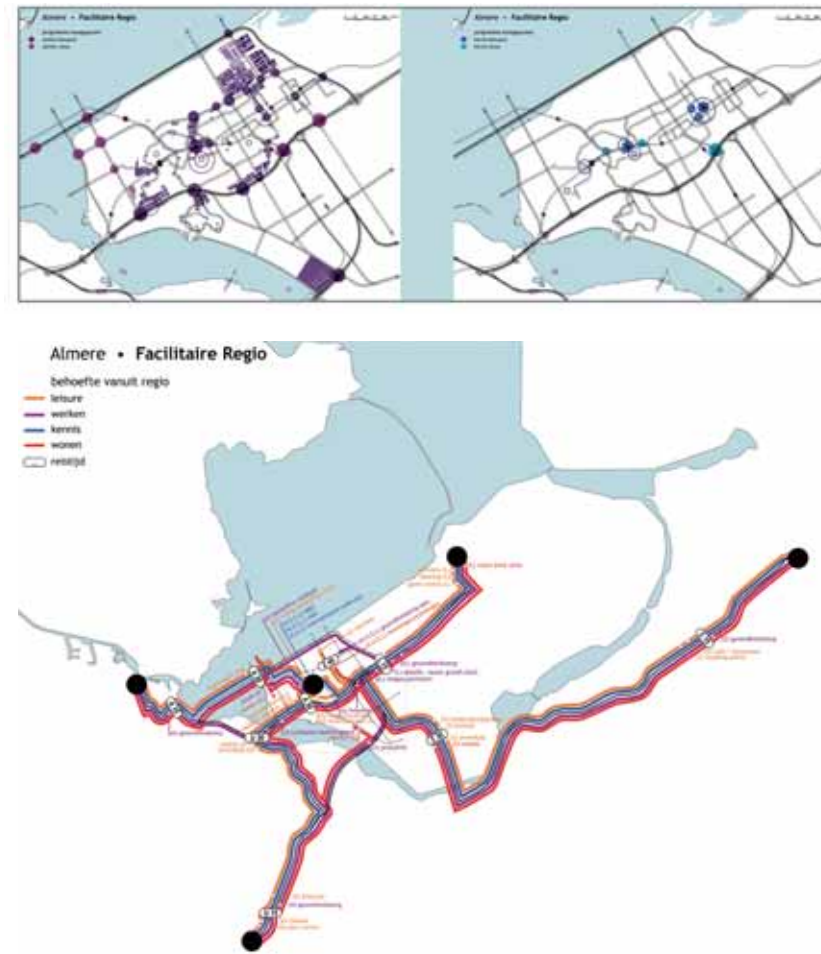
bestaande, hoogwaardige openbaar vervoerssysteem (busbaan) te koppelen met het drevensstelsel ontstaan steunpunten binnen Almere die kunnen bijdragen aan versterking van de sociale en economische kwaliteit. Deze knooppunten, waarom heen nieuwe subcentra ontstaan, bieden bovendien de mogelijkheden voor verdichting waardoor de stad aan dynamiek wint. Infrastructuur zal, volgens de studie, dus een verbindende in plaats van begrenzende rol gaan krijgen. Dit proces leidt uiteindelijk tot meer stedelijke en sociale kwaliteit én tot meer samenhang tussen stadsdelen. Bovendien kan het ook als model ingezet worden bij de toekomstige ontwikkeling van nieuwe

stadsdelen die daardoor ook betere aansluiten op de bestaande stad. Ieder subcentrum rond een knooppunt biedt bovendien kansen voor het ontstaan van een herkenbare identiteit. Het voorgestelde herstructurende model van Almeers Kwartiertje heeft ook tot gevolg dat bestaande woningen gesloopt zullen worden. Op andere plaatsen zullen daarentegen juist weer woningen aan de bestaande voorraad worden toegevoegd. Deze gelijktijdige verruiming en verdichting leiden uiteindelijk tot een nieuwe ruimtelijke en stedelijke balans waarbij herkenbaarheid, cohesie en economische slagkracht de belangrijkste verworvenheden zijn.

> Voorstudie Almere facilitaire stad

De studie die door Kim de Greef, Tom Kneepkens, Lenny van de Sande en Bram van de Sanden is uitgevoerd, plaatst Almere vooraleerst en nadrukkelijk in een groter netwerk. Almere is een onderdeel van een grotere ruimtelijke structuur en is daarbinnen op verschillende manieren met andere punten, gebieden en zones verbonden. Waar veel stedelijke studies en onderzoek zich, ook bij een jonge stad als Almere, vooral concentreren op de intrinsieke ontwikkelingen en processen, bevrijdt de studie Almere Facilitaire Stad haar van de beperkingen die daarmee samenhangen. Door de stad te bezien als één van meerdere punten of locaties worden tegelijk het potentieel van de verzameling van die punten (regio) aangetoond én de betekenis en importantie van de geïsoleerde stad gerelativeerd. De studie toont op basis van deze constatering aan dat Almere, op basis van haar ligging in zowel de Randstad, Nederland als Noord Europa, veel kansen en mogelijkheden heeft om een belangrijke(re) rol te spelen bij toekomstige infrastructurele, economische ontwikkelingen. Kansen en mogelijkheden die op dit moment nog te weinig of niet erkend en benut worden. Door het vergroten van de (mogelijke) reikwijdte van de stad laat de studie zien dat veel huidige ontwikkelingen parallel aan elkaar plaatsvinden. Dit is een manco op het gebied van ruimtelijk ordening dat ook elders en op groter schaalniveau constateerbaar is. Wanneer meer uitgegaan en ontworpen wordt vanuit een groter frame, waar Almere deel van uitmaakt, ontstaan nieuwe en aantrekkelijk perspectieven. Almere stapt uit haar eigen schaduw en opereert niet alleen volgens de eigen agenda, maar kiest voor constructieve samenwerking met de directe omgeving. Het analyseren en ontwerpen van knooppunten in genoemd frame bieden voorts nieuwe inzichten en kansen voor programma binnen zowel groei- als krimpscenario's.

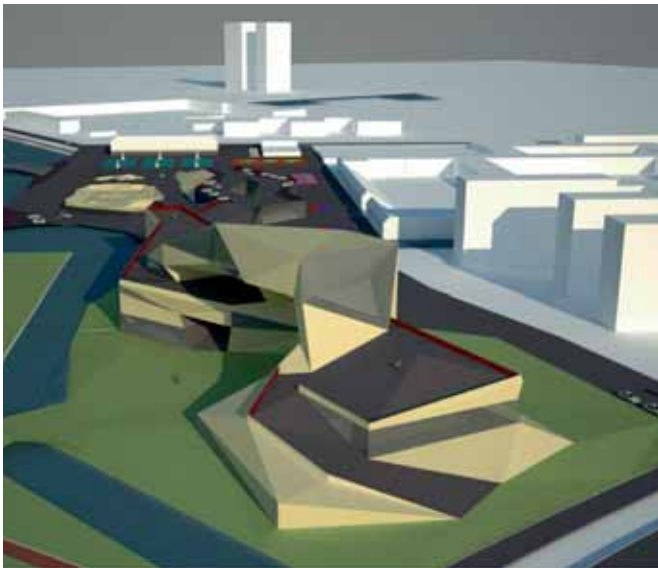

AlmereVENUE

Vincent van Heesch

afstudeermentor : Frank Doomen (*van Asten Doomen Architecten*)
gecommiteerde : Ria van Dijk (*Gemeente Almere*)
afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
voorzitter : Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

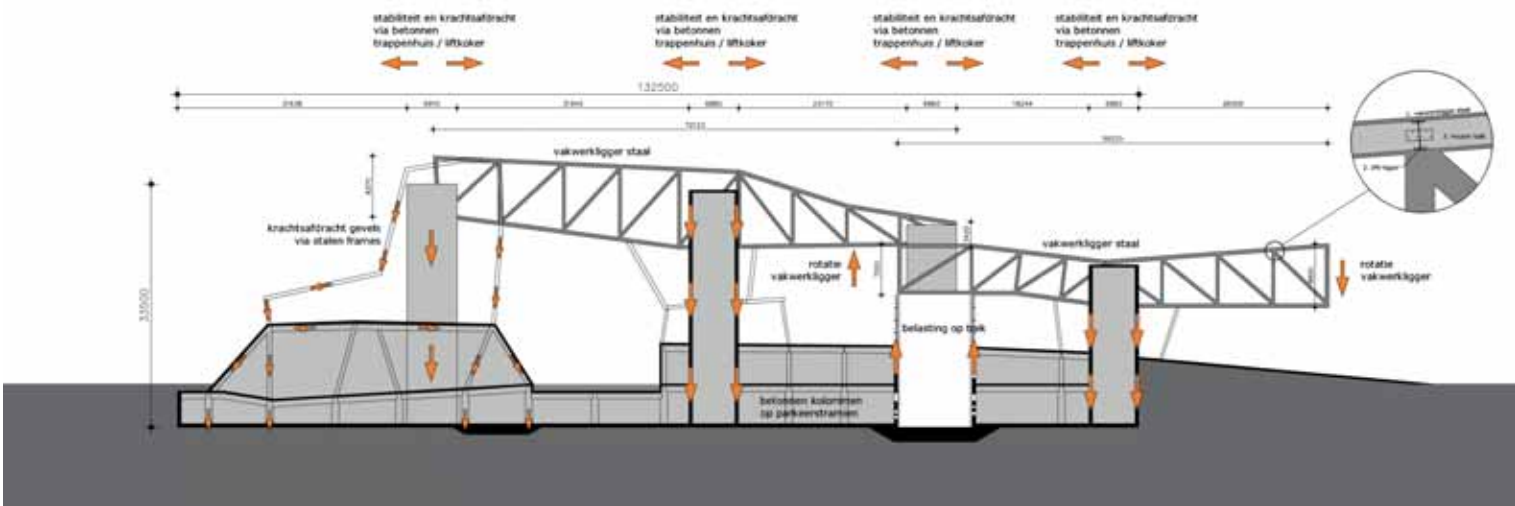

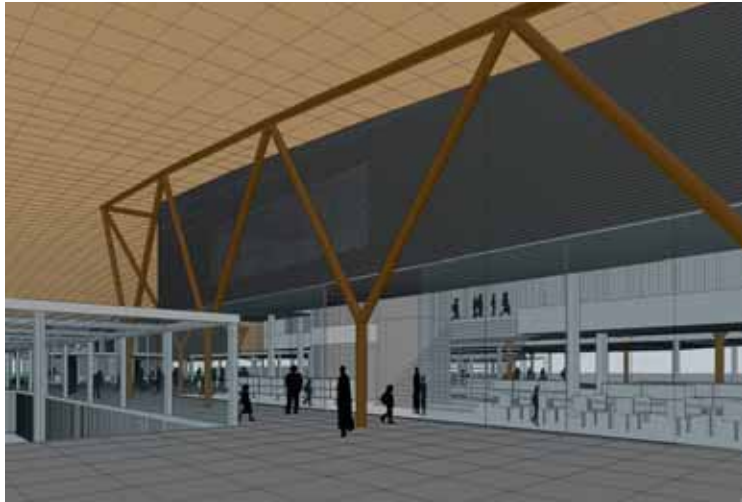
Ten zuiden van het Almeerse Den Uijlpark ligt een terrein van ongeveer 40.000 m² waarop de Clarence Seedorf playground is aangelegd. Het is een plaats waar de plaatselijke jeugd diverse sporten kan beoefenen. Het gebied wordt omringd door verschillende woonwijken en het ligt vlak bij het stadshart van Almere. De wijken rond deze playground worden echter van elkaar gescheiden door verschillende barrières zoals wegen, waterpartijen en busbanen. Met AlmereVENUE wordt een mogelijkheid aangedragen om deze verschillende deelgebieden ruimtelijk beter op elkaar te laten aansluiten. Almere is een snelgroeiende stad maar ambieert een breder en divers profiel. Niet dat van een gemaakte, saaie, identiteitloze, faciliterende woonmachine in dienst van de Randstad. Het gewenste profiel moet juist een uitdagend merk zijn dat staat voor uitzonderlijke woon- en leefkwaliteiten én eigentijdse voorzieningen zoals bijvoorbeeld extreme sporten. Door de inzet van dit soort niet-conventionele typen voorzieningen kan de stad interessant en aantrekkelijk worden voor zowel Almeeders als inwoners uit de regio.

Met AlmereVENUE worden de overgangen van buiten naar binnen, van openbaar naar besloten en van stad naar gebouw als thema ingezet. AlmereVENUE is geen gebouw maar een stedelijke omgeving die is afgeleid van de *Shared Space*-principes. Alle gebruikers van de openbare ruimte worden hier niet gereguleerd en geneutraliseerd, maar juist vrijgelaten en uitgedaagd. De toepassing resulteert in respectvol gedrag. Met AlmereVENUE wordt tegelijkertijd een ontregelend programma in het stedelijk weefsel geïntroduceerd, dat zich juist manifesteert als gelijktijdig en activerend. Het is daarmee een tegenpool van de bestaande ordening van Almere die zich, onder andere kenmerkt door de scheiding van verschillende verkeersstromen.

Een programma van verschillende extreme sporten vormt het uitgangspunt voor het nieuwe stedelijk weefsel. Met een aanbod van ongeveer 30.000m² aan *indoor* en *outdoor*-sporten wordt ingehaakt op de toenemende behoefte om gecontroleerd en relatief veilig dit type sporten te kunnen beoefenen. AlmereVENUE verleidt gebruikers om

onconventionele routes te nemen en hun grenzen op te zoeken in een domein van rubber coating. AlmereVENUE is ook een eerste aanzet om de openbare ruimte in steden op een andere en afwijkende manier zichtbaar te maken en te beleven. Eigenlijk is AlmereVENUE alleen optimaal te begrijpen wanneer er aan deelgenomen wordt. Door die noodzaak van participeren ontstaat een met anderen gedeelde activiteit in de stedelijke ruimte. Het mogelijke effect van AlmereVENUE kan zich zo zelfs uitbreiden voorbij de ruimtelijke betekenis. Inwoners en andere 'gebruikers' van de ruimte zijn niet langer passief publiek, maar actieve figuranten in een stedelijk en sportief theater.

De Warme Stad

Remco van der Pluijm

afstudeermentor : Annemarien Hilberink (*Hilberink Bosch architecten*)
 gecommiteerde : Arie van Rangelrooy (*Architecten-en-en*)
 afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
 voorzitter : Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

Opeens was het landelijk nieuws: een groepje zogenaamde 'hangouderen' zou in een filiaal van McDonald's in Almere Stad voor overlast zorgen. De oudjes maakten teveel lawaai en rollators blokkeerden de doorgangen.(...) Ze bekennen geen geschikte ruimte in het centrum van Almere te weten die geëigend is als ouderensoos. In die schaarste rest hen weinig anders dan een fastfood-restaurant voor dat doel te gebruiken.' (uit: J. Berg, S. Franke en A. Reijndorp, 'Adolescent Almere. Hoe een stad wordt gemaakt').

Bovenstaand voorval onderstreept het gebrekkige aanbod aan voorzieningen en gezelligheid in Almere en illustreert dat sommige componenten voor stedelijkheid nog ontbreken. Stedelijkheid lijkt minder bepaald te worden door kwantitatieve factoren zoals bevolkingsomvang, oppervlakte van het gebied en dichtheid van de bebouwing. Het zijn daarentegen juist kwalitatieve aspecten die een rol spelen, zoals intensiteit, activiteit en mate van openbaarheid. Stedelijkheid manifesteert zich met name in het publiek domein, plaatsen waar uitwisseling tussen verschillende maatschappelijke groeperingen kan plaatsvinden. (zie: M. Hajer en

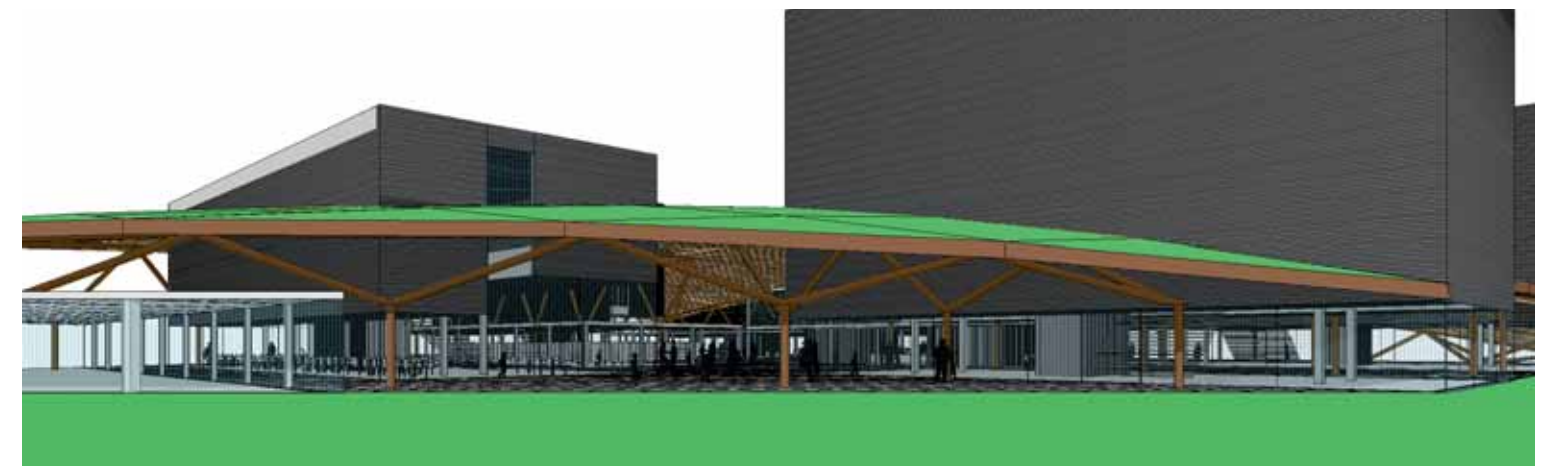
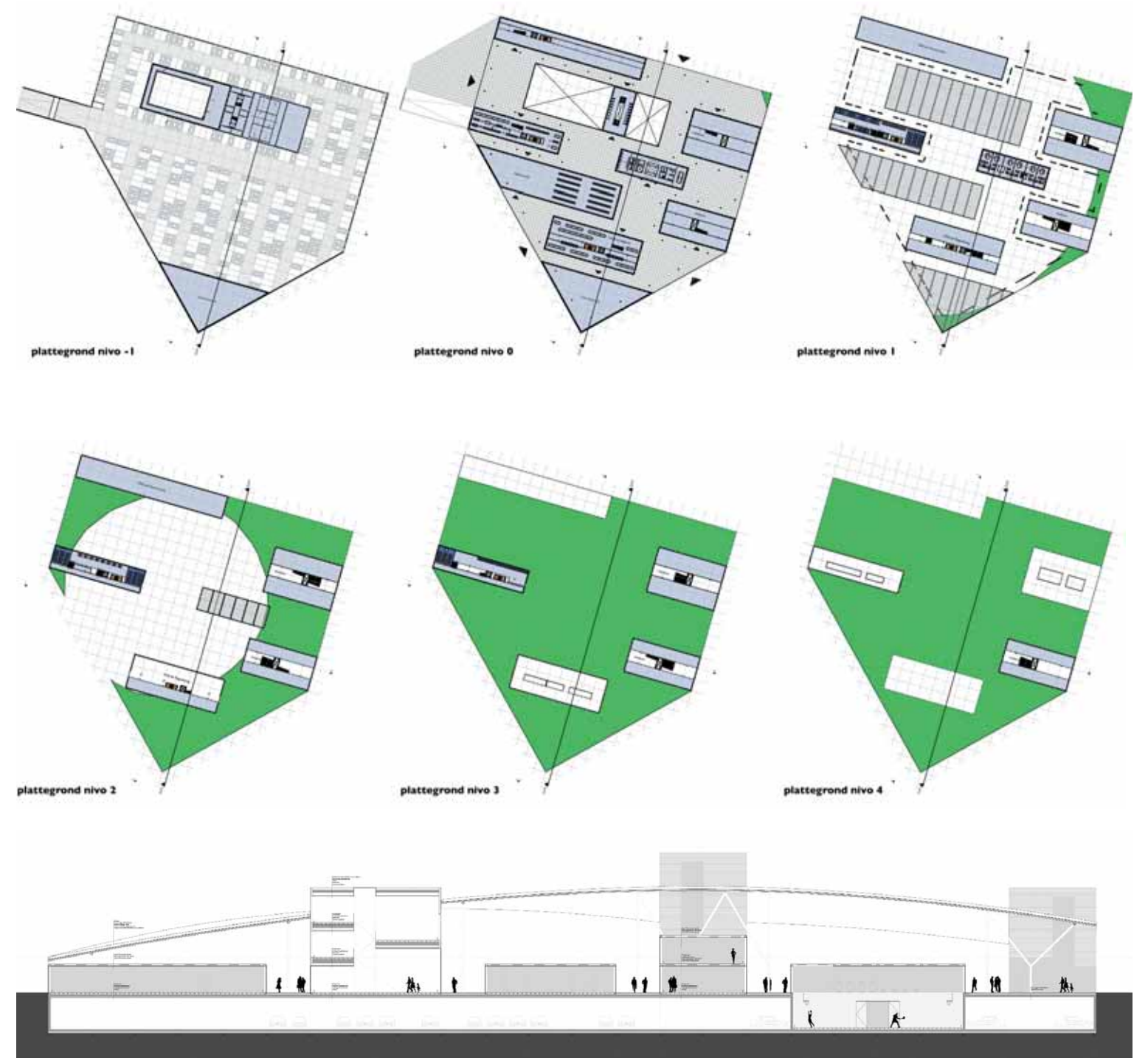
A. Reijndorp, 'Op zoek naar nieuw publiek domein').

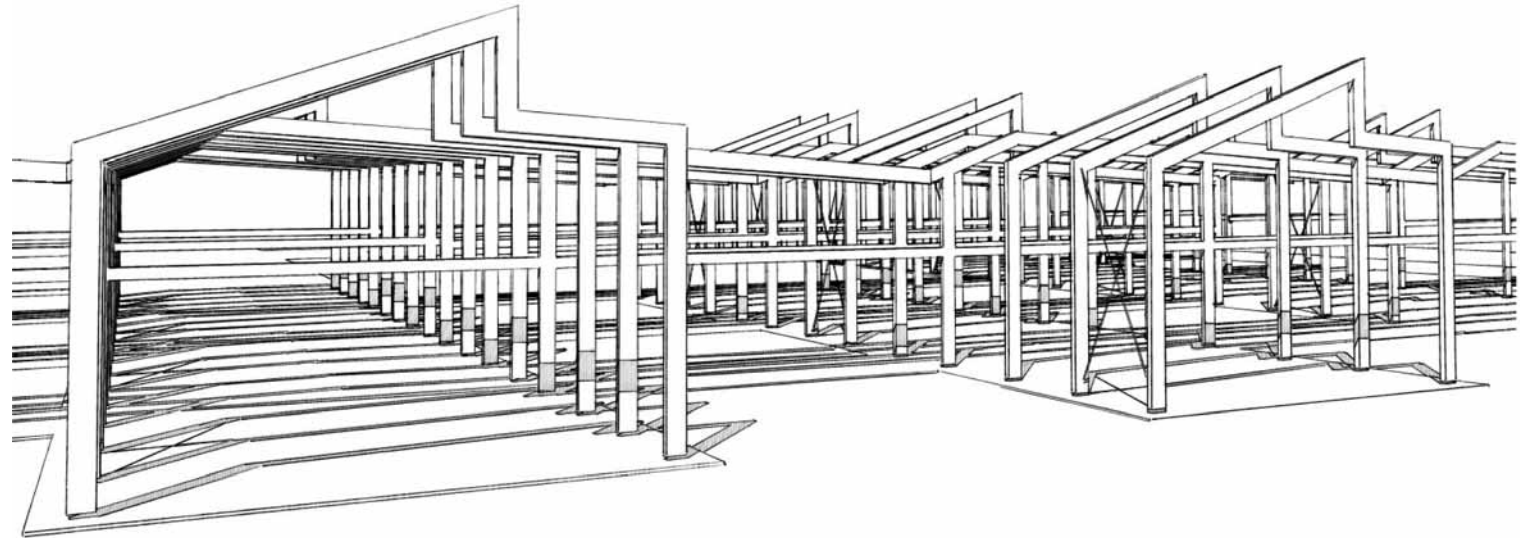
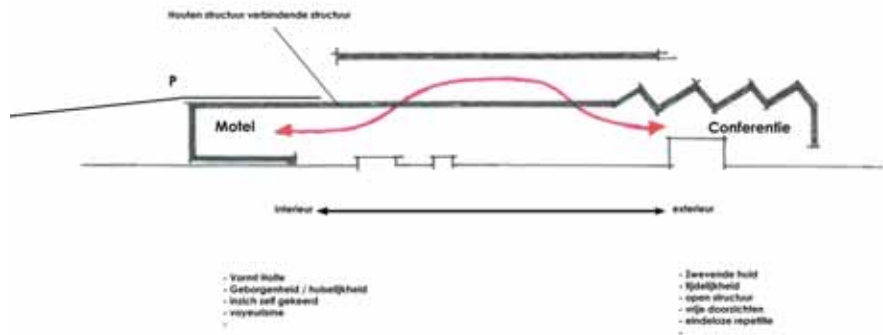
Ruimtelijk beleid is lange tijd uitgegaan van de scheiding van functies. De scheiding van wonen, werken en recreëren komt het stedelijk leven echter niet ten goede. Zo zijn bijvoorbeeld ook in de Almeerse wijk De Meenten / De Grienden verschillende voorzieningenzones decentraal gelegen en slecht bereikbaar vanuit de stad. Een te rigide indeling van de stad, met een gebrek aan relaties tussen activiteiten, staat ook haaks op de realiteit van het stadse leven. Daar is voortdurend sprake van wederzijdse beïnvloeding van ruimtelijke en sociale netwerken. De actieve vervlechting en stapeling van functies leiden dus tot een toename van de levendigheid. Openbare en hybride plekken, die gemakkelijk toegankelijk zijn voor meer dan één doelgroep, kunnen een belangrijke rol spelen bij dit proces.

Op wijkniveau kan een Brede School een dergelijke functie vervullen. Het is een toegankelijke plek, met goede voorzieningen voor zowel jongeren als ouderen, waar diverse netwerken samenkomen. Bovendien is samenwerking met andere

instellingen een van de kenmerken van dit type school. De vorm en invulling van die samenwerking wordt veelal bepaald door lokale behoeften en omstandigheden. Zo staan schoolgebouwen niet alleen in de wijk, maar zijn ze er ook eigendom van!

Het project De Warme Stad laat, tegen de achtergrond van de nog tekortschietende condities van de wijk De Meenten / De Grienden, zien wat de mogelijkheden en kansen zijn van een dergelijke school en wat de bijkomende effecten voor een stedelijk Almere zijn.

Fade Out

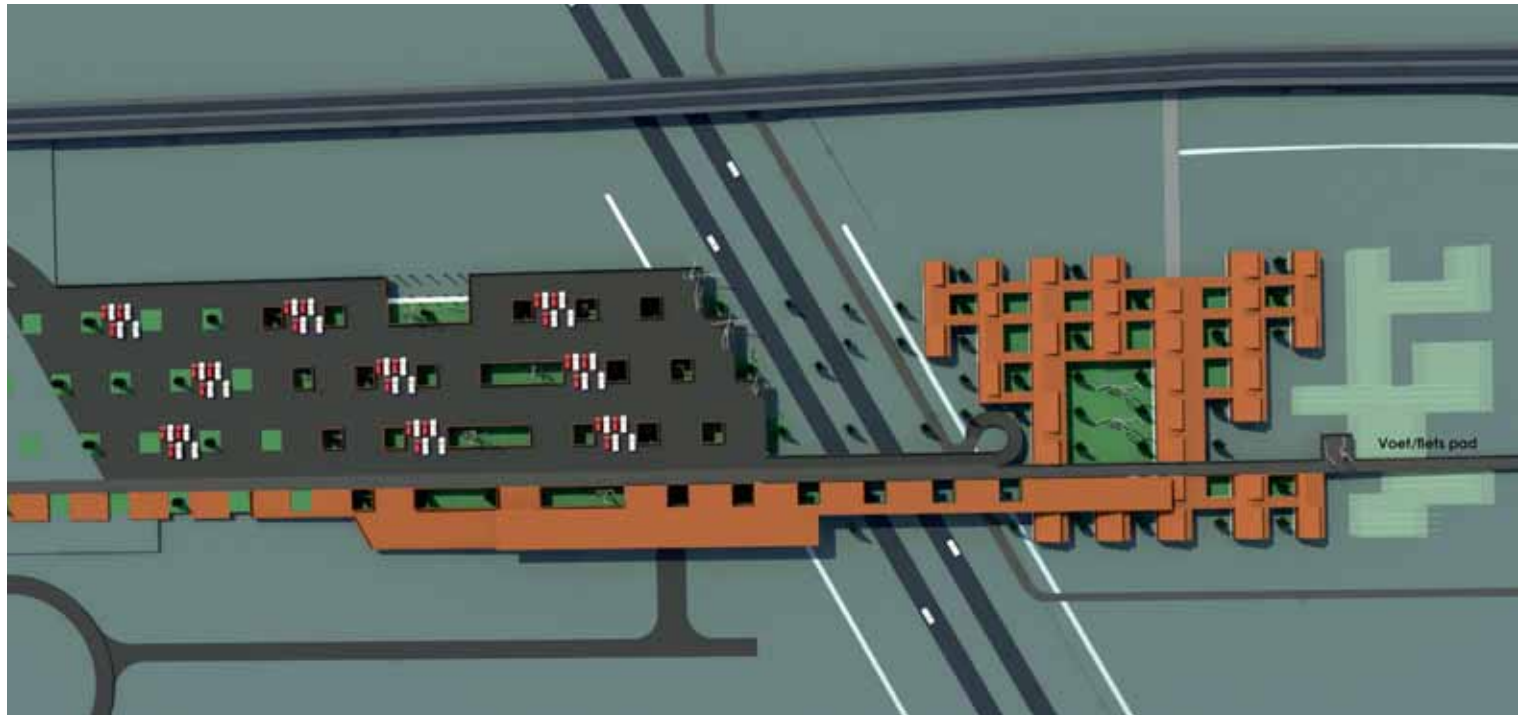
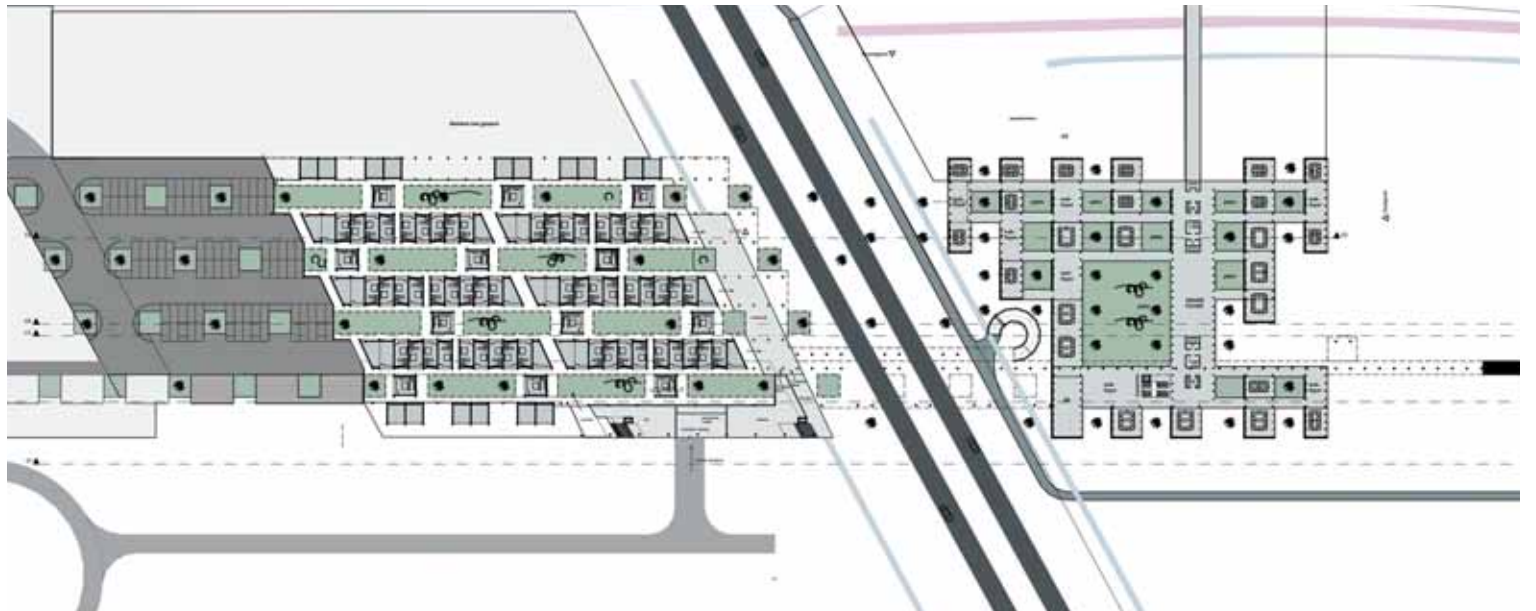
Tom Kneepkens

Afstudeermentor : Arie van Rangelrooy (*Architecten-en-en*)
 Gecommitteerde : Annemarijken Hilberink (*Hilberink Bosch architecten*)
 Afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
 Voorzitter : Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

Het plan Fade Out is gesitueerd ter hoogte van de kruising van de rondweg van Almere met de spoorweg van Almere - Lelystad. Het ontwerp voorziet in toegevoegde bebouwing die de overgang van stedelijkheid naar natuur, en omgekeerd, begeleidt. Het project bevindt zich aan het uiteinde van een bestaande stedelijke strip (De Evenaar) in Almere Buiten. Waar deze strip, die 'begint' bij het centrum van Almere Buiten, in de huidige situatie uitloopt op de ringweg, wordt met Fade Out een meer ingenieuze situatie gecreëerd. Het plan is een reactie op het voornemen van de gemeente om op deze plek een landmark, met een bijzondere voorziening, te creëren. Uit de analyse van het programma, de strip en het gebied blijkt echter dat hier geen landmark maar juist het tegenovergestelde op zijn plaats is: een *fade out*. De strip eindigt zo minder abrupt door de ringweg te overbruggen en het nieuwe complex aan de andere zijde van de ringweg langzaam te verstrooien in het achterliggend natuurgebied (Kotterbos en Oostvaardersplassen). De harde grenzen van rondweg (gemeentegrenzen) worden met dit voorstel actief doorbroken. Zo ontstaat een veel geleidelijker afbouw van de stad op deze plek. Andersom ontstaat ook een veel vriende-

lijker en harmonische relatie en interactie tussen natuur en stedelijkheid. Het voorgestelde gebouw bevat twee hoofdfuncties: motel en conferentiecentrum. Het motel en parkeervoorziening zijn gesitueerd aan de stedelijke kant van de rondweg, terwijl het conferentiecentrum aan de natuurligzijde ligt. Het programma loopt via een bouwconstructie door over de rondweg. Hierdoor zijn beide functies voor gebruikers van deze route goed zichtbaar en bereikbaar. Tevens wordt op deze manier een nieuwe doorgaande verbinding tussen stad en natuurgebied voor fietsers en voetgangers gecreëerd. Kenmerkende elementen in de architectuur zijn het veelvuldige gebruik van patio's en de toepassing van pregnante houtskeletbouw in de vorm van een zwevende (dak)structuur die gedragen wordt door langgerekte portaalconstructies. Het complex ademt door de toepassing van deze elementen veel ruimte, rust en geborgenheid. Deze kenmerken sluiten ook goed aan bij beide functies én begeleiden ook de ervaringsproces van stad naar natuur en vice versa op vanzelfsprekende wijze. Het conferentie centrum zorgt met de verschillende zalen en corridors voor het ontstaan van een repetete-

rende, eindeloze structuur in de 'groene' zone. Het concept van het gehele gebouw is dat van een geconstrueerd landschap. Het is tegelijk intermediair tussen en verweven met verschillende, contrasterende omgevingen.

FLOW

Lenny van de Sande

afstudeermentor : Yves Malysse (*URA*)
 gecommiteerde : Ria van Dijk (*Gemeente Almere*)
 afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
 voorzitter : Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

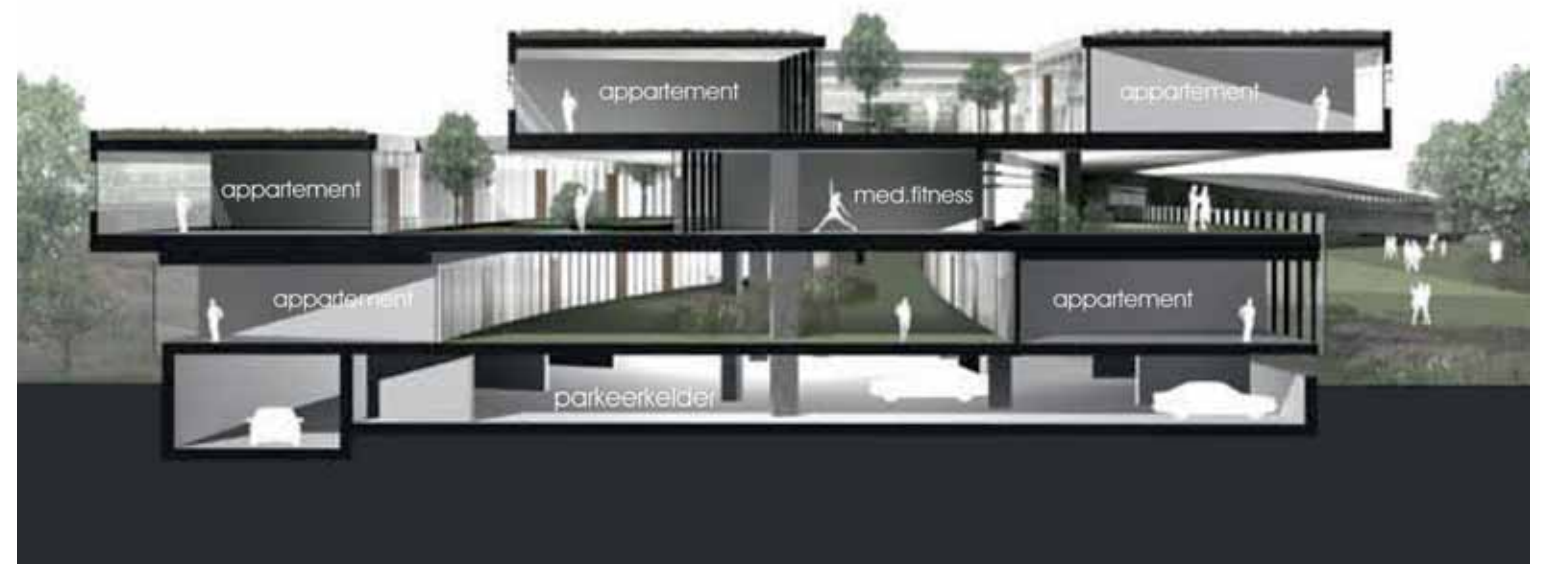
FLOW, een woon-park-landschap voor permanent en tijdelijk verblijf waarin bewegen centraal staat, is tot stand gekomen tegen de achtergrond van twee recente tendensen. Allereerst dreigt door het succes van de leisure-industrie een deel van de esthetische kwaliteiten van ons landschap verstoord te worden. Daarnaast is het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) met een campagne gestart die moet bijdragen aan meer evenwichtige en gezonde voedingspatronen en meer beweging door de bevolking.

FLOW is een Leisure landschap in Almere dat gebruik maakt van het bestaande netwerk aan groene ruimte en voorzieningen, maar ze vervolgens ook opwaardeert tot toegankelijke, openbare gebieden. Zo ontstaat een continue leisure-as met een specifieke identiteit die door zowel polderlandschap, water als stedelijke gebieden loopt. Op een doorgaande leisure-route door dit gebied, die ook aansluit op bestaande recreatieve routes, bevinden zich zones voor nieuw toe te voegen programma. Bezoekers kunnen de as naar believen meer of minder intensief en voor korte of langer duur gebruiken als ener-

giebron en bewegingsroute. Door de combinatie van bestaande en nieuwe elementen, die afwisselend aansluiten bij leisure en landschap, ontstaat uiteindelijk een levendige mix van activiteiten en ontmoetingen waardoor de as een bruisend landschap wordt. Zo zal bijvoorbeeld het Lumièrepark, naast het Weerwater, een locatie voor tijdelijke en permanente woonarrangementen worden. Hiermee wordt voorzien in de vraag naar vernieuwende woonconcepten voor de 'nieuwe' (actieve) ouderen.

In het ontwerp is het begrip 'stroming' een terugkerend thema, dat zich uit in de layout en detaillering van de betonnen structuur. De leisure-route is gebaseerd op de vervorming van bestaande routes. In het Lumièrepark zal dit gebeuren door de toestroom van gebruikers uit omliggende woonwijken. Hierdoor zullen bestaande routes verbreed worden en zal de aangrenzende (nieuwe) bebouwing van karakter veranderen. Door middel van elkaar flankerende en kruisende routes, hellingbanen, niveauverschillen en gecreëerde tussengebieden (hofjes) wordt het ontstaan van stromingen, ontmoetingen en contacten gestimuleerd.

Omdat het omringende landschap aansluit op zowel de hoofdroute al de secundaire routes zijn het parklandschap en het gebouwde programma naadloos met elkaar verweven. Rustige en ontspannende omgevingen worden afgewisseld met diverse dynamische programma's. Door een gedoseerde spreiding van functies is de interactie tussen bezoekers, gebruikers en bewoners optimaal. De afwisseling in sferen en intensiteiten dragen er ook aan bij dat de route voortdurend verandert en inspanning, ontspanning of ontmoeting oproept. FLOW combineert zo op vanzelfsprekende wijze een gezonde leefstijl met plezier, ervaring van en respect voor het landschap.

Forum Koine

Kim de Greef

afstudeermentor : Christian Müller (*CMA - Christian Müller Architects*)
gecommitteerde : Ria van Dijk (*Gemeente Almere*)
afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
voorzitter : Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

In Forum Koine wordt kennis-, werk-, woon-, en leisureprogramma samengebracht. De gebruikers initiëren programmatische verschuivingen binnen de vierentwintiguur-cyclus. Door met de architectuur op deze verschuivingen in te spelen en op te anticiperen kan een hogere mate van ruimtelijke en programmatische efficiëntie bereikt worden. Passend binnen Almere als facilitaire stad voor de regio bestaat het gebouw uit een regionaal georiënteerd congrescentrum, een aantal publieke functies, studenten- en starterswoningen en een taal- en cultuureducatiecentrum.

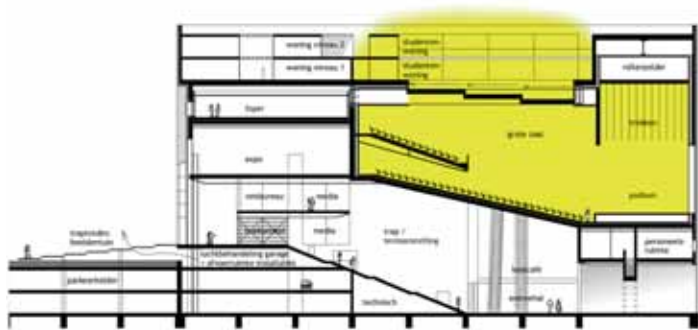
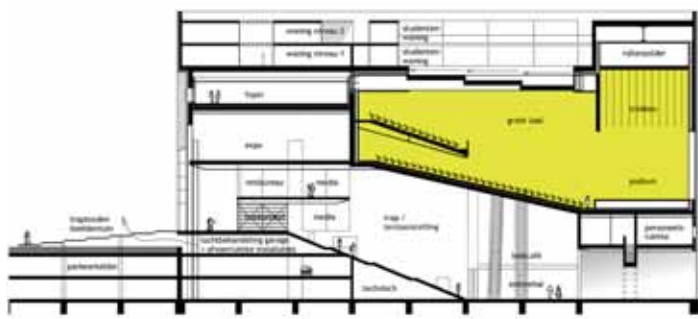
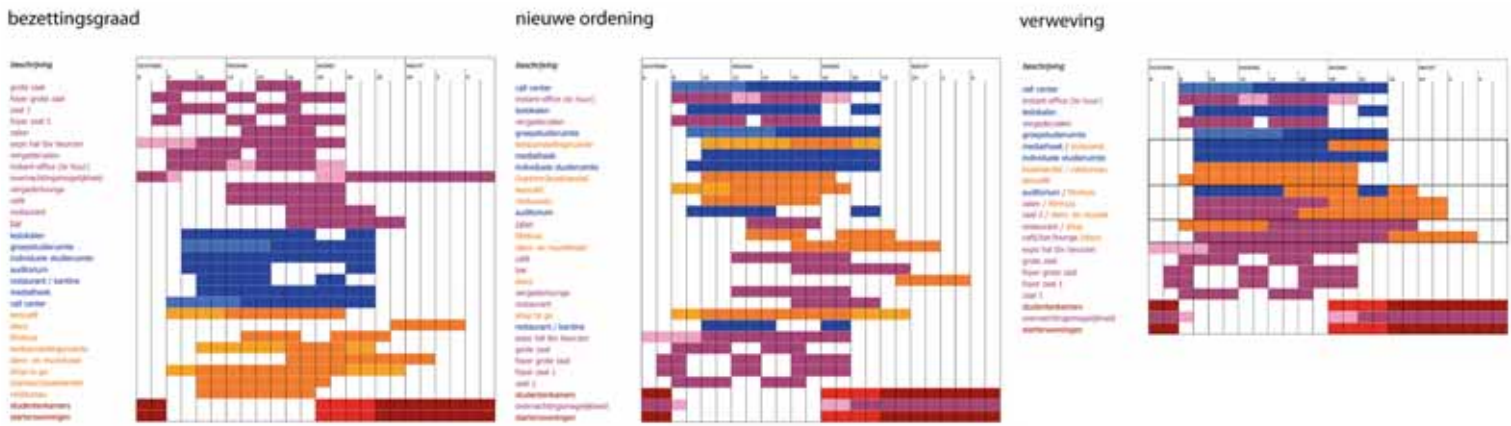
Complexe gebouwen zijn doorgaans te weinig ingesteld op verandering van activiteiten en gebruik gedurende het verloop van een dag. In de huidige praktijk worden bijna uitsluitend monofunctionele gebouwen met enkele en afzonderlijke functies gebouwd zoals kantoorpanden, winkels en bioscopen. Bij een wisseling van activiteiten zijn gebruikers zich dan ook genoodzaakt zich te verplaatsen naar een ander gebouw. Door kennis-, werk-,

woon- en leisureprogramma samen te brengen in een gebouw kunnen deze verplaatsingen achterwege blijven en kan het meer continu functioneren. Doordat op verschillende momenten ander publiek met andere doelen aanwezig is stijgt efficiëntie in de omgang met ruimte en de bezettingsgraad. Ook kunnen aan elkaar gerelateerde programma's samengevoegd worden en meerdere activiteiten (tegelijktijd) in één ruimte plaatsvinden. Door toepassing van dit meer eenvoudig ruimtegebruik ontstaan drie categorieën aan ruimten die de spil van het gebouw zijn.

Forum Koine bevindt zich bij het centraal station en het stadshart van Almere vanwege de regionale bereikbaarheid met het openbaar vervoer én vanwege het benodigde draagvlak van lokale bezoekers. Door het gebouw in diverse zichtlijnen te plaatsen functioneert het als ruimtelijk toegangsgebouw voor toekomstige ontwikkelingen in aangrenzende gebieden.

Gedurende de dag veranderen activiteiten naar gelang de behoeften van de aanwezige gebruikers. Zo worden bijvoorbeeld de zalen in de ochtend door het congrescentrum gebruikt en het auditorium door het opleidingscentrum. In de middag transformeert de kleine zaal in een filmhuis en tijdens de lunch wordt de discotheek onderdeel van restaurant om ruimte te bieden aan de gasten. In de avond krijgt het gebouw een brede vrijetijdsfunctie waarbij zalen worden gebruikt als filmhuis, danstheater of concertzaal. Het exterieur is voornamelijk wit met uitbundig gekleurde interieurs in de grote zalen. Het cartesische grondvlak en de strakke roolijnen maken het naadloos passend binnen een grid van facilitaire gebouwen.

Parallel Parkway

Maarten Hanekamp / Ivo van den Thillart

Afstudeermentor : Ton Schaap (*Gemeente Amsterdam*)
 Gecommitteerde : Kees Stenenga (*Werkplaats voor Stedenbouw, Tilburg*)
 Afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
 Voorzitter : Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

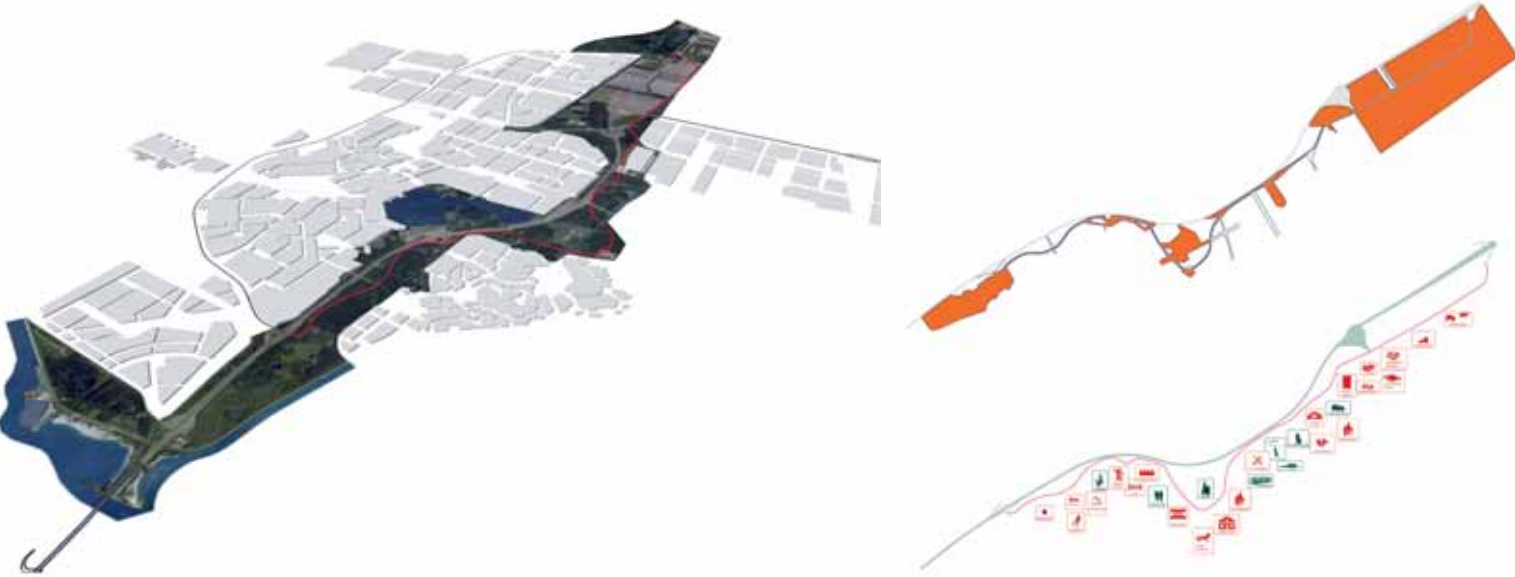
Almere is als een echte autostad met zeven afslagen aangetakt op de rijksweg A6 die de stad doorsnijdt. Door deze centrale positie, zowel ruimtelijk als vanuit het gebruikersperspectief, wordt de snelweg veel voor lokale verplaatsingen gebruikt. Dit verslechtert echter de doorstroming van het transitverkeer op de snelweg richting respectievelijk Amsterdam/Gooi en Lelystad. De huidige plannen voor verdubbeling van de A6 zullen naar verwachting alleen maar leiden tot meer verkeerscongestie. De rijksweg zal zo een steeds nadrukkelijker barrière tussen het noordelijk en zuidelijke deel van Almere gaan worden.

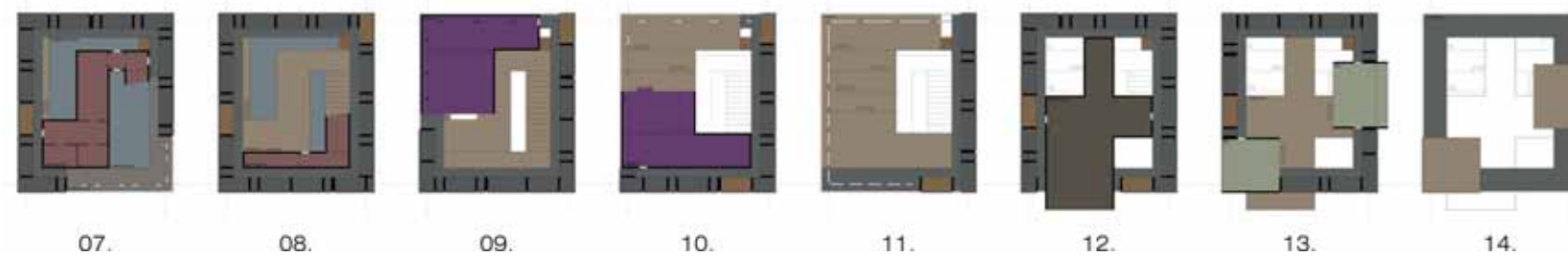
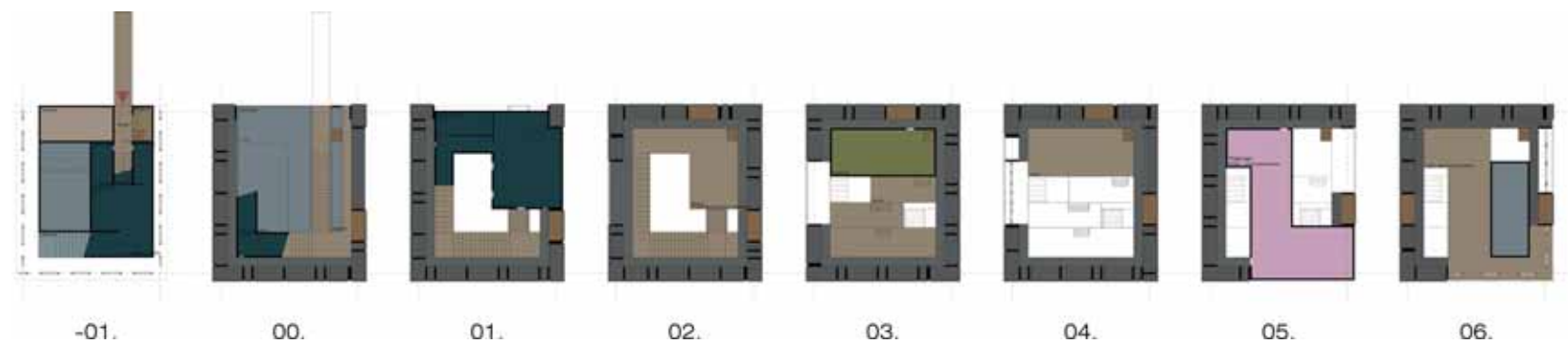
Door ten zuiden van de A6 een nieuwe parallelstructuur te introduceren, die aansluit op de bestaande maar nog niet voltooide 'ringweg' van Almere, kan het lokale verkeer weggeleid worden van de snelweg. Die krijgt daardoor haar transitfunctie weer terug en is verdubbeling wellicht niet meer nodig. De parallelweg biedt bovendien een unieke mogelijkheid om de groenzones, aan weerszijden van de A6, van een nieuwe betekenis te voorzien. Het gebied kan zich ontwikkelen tot een recreatieve

landschapszone waar de inwoners tot rust kunnen komen en kunnen ontsnappen aan hun alomtegenwoordige burgerlijke leefwereld.

De parallelweg slingert als een *parkway* door het landschap. Hij doorsnijdt daarbij het bestaande groene netwerk en loopt grotendeels over een tracé van bestaande wegen. Behalve de twee afslagen waar de parallelweg aantakt op de Hoge Ring (ringweg) en de A6, verdwijnen alle overige snelwegafslagen. Bestaande viaducten en tunnels worden nu intelligent hergebruikt om Almere beter aan de parallelweg te koppelen. Waar voorheen de aangrenzende groene ruimte langs de A6 slechts eendimensionaal kon worden ervaren vanuit een rijdend perspectief, maakt de parallelweg het gebied vanuit meerdere plekken toegankelijk en op verschillende manieren beleefbaar. De zone kan op een nieuwe wijze worden geprogrammeerd. Functies die de bevolking doen ontsnappen, zoals een uitgaanscentrum, stadion, hotel, casino en faciliteiten voor leisure en health passen hier goed. Zo is op het kruispunt van de parallelweg met de A27, Tussenring en toekomstig lightrail-traject naar Almere

Hout toegevoegd programma denkbaar in de vorm van een multifunctioneel station, een Health & Wellness Center, een lightrail-station en een kantorenpark in het bos. Dankzij de parallelweg wordt een nieuwe laag van stedelijkheid tussen de bestaande infrastructuur, groen en het suburbane wonen geschoven. Een laag die verder bijdraagt aan de ontwikkeling van een grootstedelijk Almere.

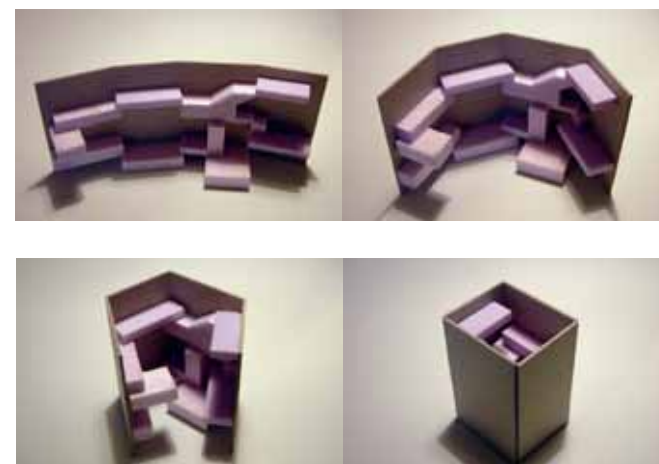

Badhuis Almere, baden boven NAP

Ivo van den Thillart / Maarten Hanekamp

afstudeermentor : Ton Schaap (*Gemeente Amsterdam*)
gecommitteerde : Kees Stenenga (*Werkplaats voor Stedenbouw, Tilburg*)
afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
voorzitter : Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

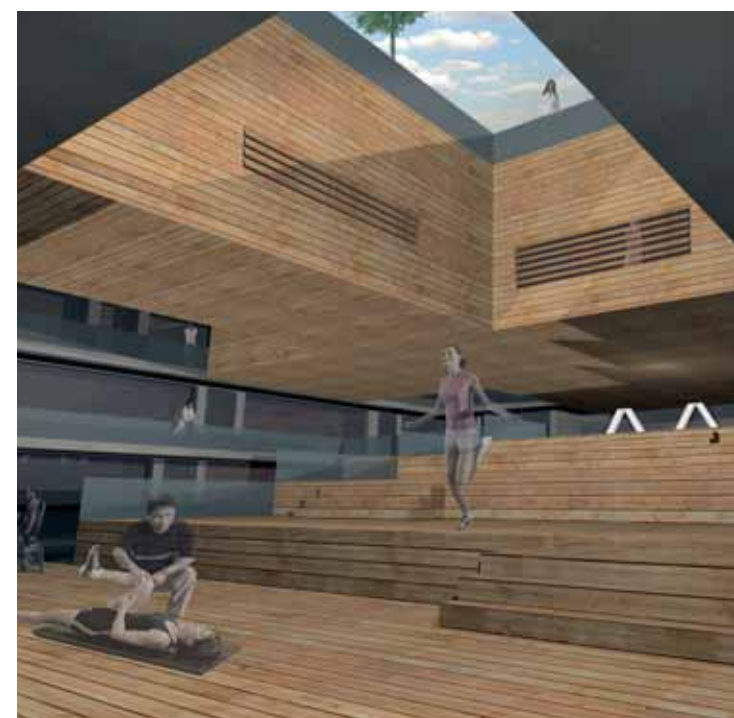
Parallel Parkway blaast leven in het huidige wegwerplandschap rond de A6. In het geografische hart van Almere ontstaat zo ruimte voor nieuw programma. Het gebied wordt een 'ontsnappingzone', een zone die zich in zijn programmering en vormgeving duidelijk afzet tegen het burgerlijke Almere. Het is een nog ongepolijst gebied en programma dat hier ontstaat of gecreëerd wordt heeft bij uitstek de kans om aan het imago en andere 'beperkingen' van de polder te ontsnappen.

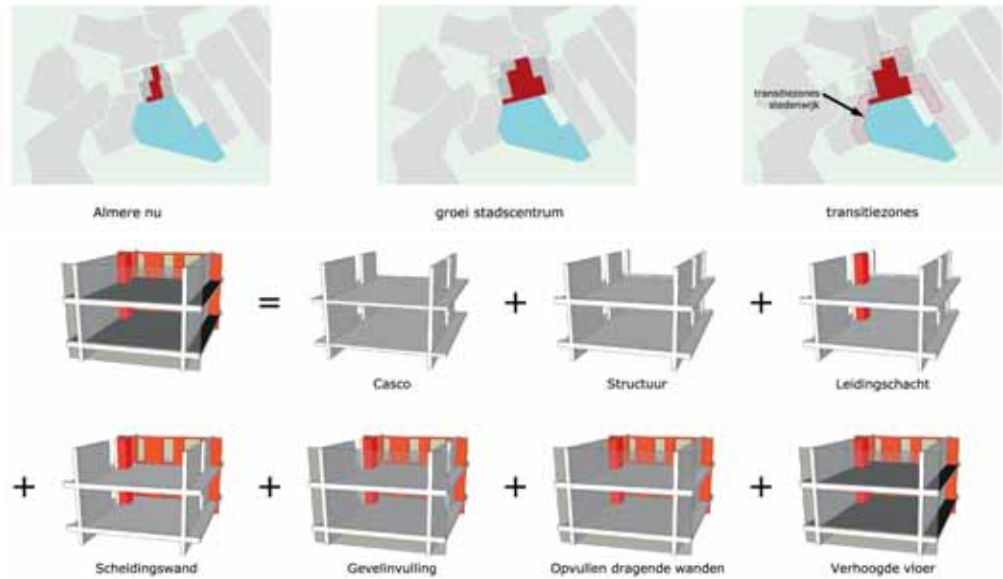
Het landschap zelf is daarbij niet interessant genoeg om deze ontwikkeling tot stand te brengen of op te roepen. Het doorslaggevende effect en gewicht zal daarom vooral van het beoogde programma moeten komen. De nieuwe functies en initiatieven die hier beoogd zijn zullen de plek dus in hoge mate moeten gaan bepalen. Naast elementen die horen bij een efficiënte stad is er daarom nadrukkelijk ruimte voor luxe en overdaad. Het badhuis is daar zowel een voorbeeld van als dat het binnen het gebied bovendien een exclusieve enclave is. Het is een plek die een tijdelijke ontsnapping biedt uit het reguliere bestaan zoals dat dagelijks wordt ervaren. De hoogte van het

gebouw is zowel functioneel als landmark voor het 'nieuwe' gebied als een symbool voor de onderliggende ambitie om de polder te willen ontsnappen. Tijdelijke bewoners van het gebouw kunnen zich naar wens oriënteren op de buiten- of de binnenwereld via respectievelijk een huid van celvormige kamers en het met wellness geactiveerde atrium. De indeling van de binnenwereld wordt bepaald door de verschillende routes van het *wellness*-programma te distribueren over verscheidene parallel lopende reeksen. Dat programma bestaat deels uit functies met een gesloten karakter zoals de Hammam, en deels uit voorzieningen met een open karakter zoals bijvoorbeeld de ruimten waar schoonheidsbehandelingen plaatsvinden. Daarnaast zijn er functies die zich nadrukkelijk naar buiten manifesteren zoals de fitnessruimte. Als uitgangspunt geldt dat de bezoeker van het badhuis bepaalde standaardroutes langs diverse functies kan volgen. Daarbij staan alle voorzieningen ook direct ter beschikking van gebruikers zonder dat er vooraf afspraken gemaakt moeten worden of gewacht moet worden. Bezoekers kunnen zelf echter ook via *shortcuts* specifieke en individuele routes

door het gebouw kiezen. Om die verplaatsingen soepel te laten verlopen zijn de liften in de gevel als belangrijke schakelpunten in het programma voorzien. Het geheel is doelbewust autarkisch georganiseerd en ontworpen, zodat het werkelijk bevrijd is van enig verband met het burgerlijke Almere.

Transitiezone Almere Boulevard

Ruben van Vugt

afstudeermentor : René Daniëls (*Inverda*)
gecommitteerde : Alexander Smeets (*Buro5*)
afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
voorzitter : Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

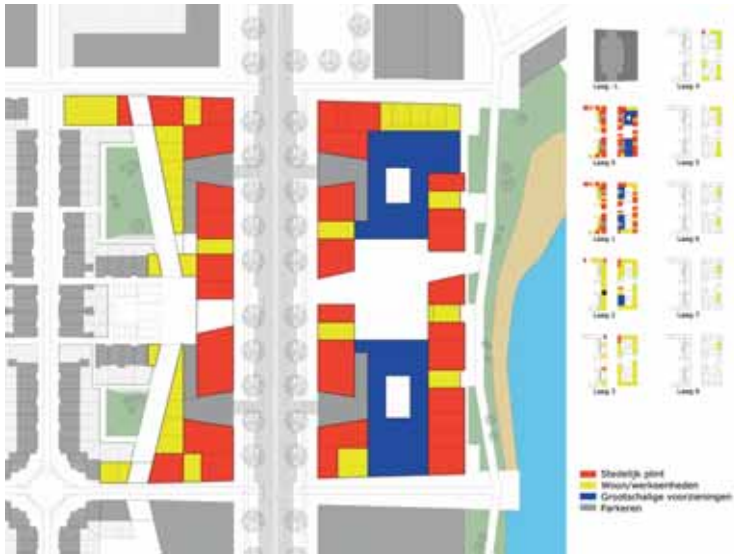
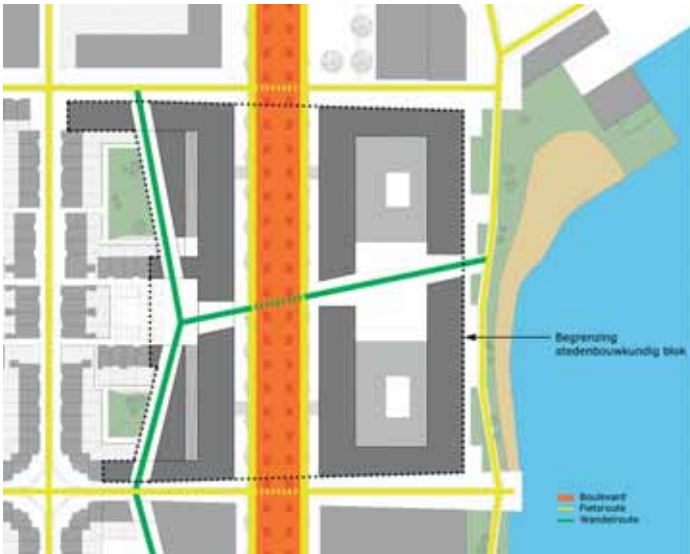
De transitiezone Almere Boulevard is een ingreep in de bestaande stad. Door het veranderen van de Stedenwijk in een transitiezone ontstaat een overgangsgedebied tussen het stadscentrum van Almere en de omliggende woonwijken. De zo gecreëerde transitiezone is onderdeel van een grootschalig transformatieproces dat voor Almere noodzakelijk is om te kunnen groeien naar een volwaardige stad met 350.000 inwoners.

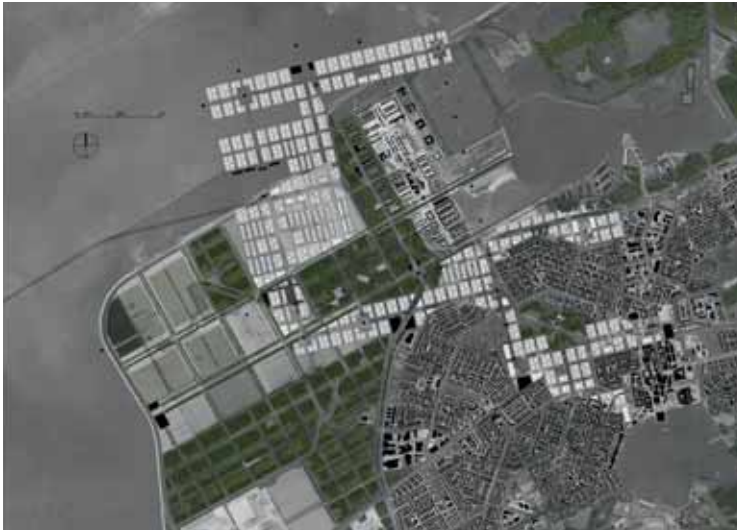
De Stedenwijk grenst zowel aan het stadscentrum als aan het Weerwater, een centraal in de stad gelegen, kunstmatig meer. Het masterplan voor de transformatie van de nog relatief monofunctionele Stedenwijk voorziet in een betere verbinding en overgang van het stadscentrum naar de omliggende wijken. Door een nieuwe verkeersroute, in de vorm van een boulevard, wordt de Stedenwijk beter verbonden met het stadscentrum. Door de ingreep kan het stadscentrum, op haar beurt, ook uitbreiden in de richting van de wijk. De wijk fungeert zo als een dynamische zone waarin het stedelijke centrum en bijbehorende functies en de suburbane woonwijken elkaar ontmoeten en in elkaar overlopen.

De boulevard speelt een belangrijke rol bij dit proces. De brede verkeersader integreert een ondergrondse parkeervoorziening, bundelt de verschillende verkeersstromen en doorsnijdt een serie stedenbouwkundige blokken die ruimte bieden aan nieuwe stedelijke functies.

Het stedenbouwkundige blok wordt ingezet als drager van een zo groot mogelijke verscheidenheid aan functies en activiteiten in de transitiezone. Het variabel invulbare casco staat verschillende gebruiksfuncties toe die gelijkwaardig aan elkaar én bovendien herkenbaar en zichtbaar zijn. Door variatie in gebruikte materialen presenteert de structuur zich bovendien op afwisselende wijze. Hierdoor kunnen overgangen en plekken met verschillende sferen ontstaan: een gesloten hofje met een intieme sfeer dat grenst aan de bestaande bebouwing of juist de dynamiek van de boulevard die ruimte biedt aan uiteenlopende commerciële activiteiten. Het waterfront biedt een maritieme uitstraling waarbij wonen en recreëren gecombineerd kunnen worden. Door deze ruimtelijke en programmatische invulling kan het gebied zich voortdurend aanpassen aan een veranderende

vraag. De stedenbouwkundig-architectonische structuur blijft daarbij een onverminderd robuuste en constante factor.

Uptown Almere, een schone stad voor 350.000 inwoners

Raven Rumes

genomineerd voor Archiprix Nederland '09

afstudeermentor : Paul van Beek (*Paul van Beek Landschappen*)
gecommitteerde : Ria van Dijk (*Gemeente Almere*)
afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
voorzitter : Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

'Almere, een schone stad voor 350.000 inwoners', verhaalt over een toekomst voor de stad. Het plan componeert en presenteert een ideale plattegrond. Almere is het archetype van het Nederlandse ruimtelijke planningsbeleid van de afgelopen dertig jaar. De polinucleaire stad was bij haar ontstaan een antwoord op de bouwlogistieke problemen en de demografische ontwikkelingen van die tijd. Almere gaf concrete invulling en richting aan het theoretische debat dat in de jaren zestig over stedenbouw gevoerd werd. Als compromis tussen de bescherming van het landschap enerzijds en de suburbane woonwens van de gemiddelde Nederlander anderzijds, werd in de Tweede Nota voor de Ruimtelijke Ordening het zogenaamde 'gebundelde deconcentratiebeleid' opgevoerd.

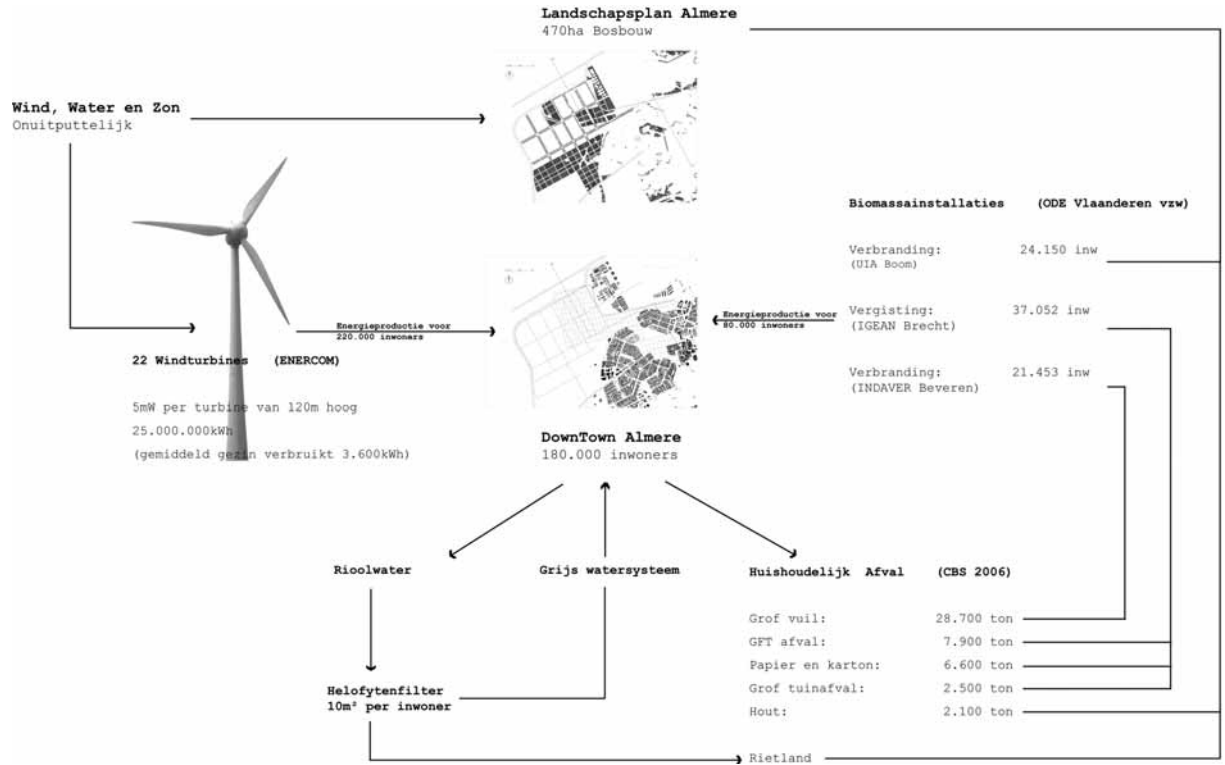
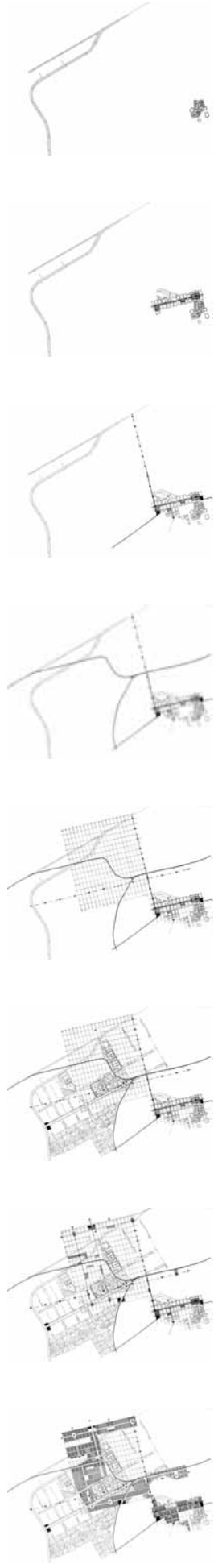
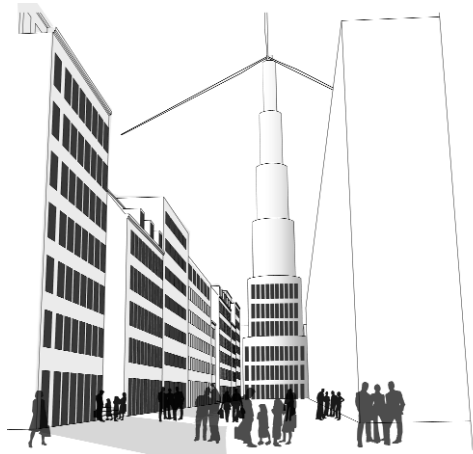
Nadien groeide de stad in snel tempo uit tot 180.000 inwoners in 2007. Naar verwachting zal de groei leiden tot 350.000 inwoners en 100.000 nieuwe arbeidsplaatsen rond 2030. De snelle ontwikkelingen en groei zijn er nu mede aanleiding voor om de toekomst van Almere te herschrijven. In de structuurvisie Toekomst Almere 2030+ wordt op de groei geanticipeerd

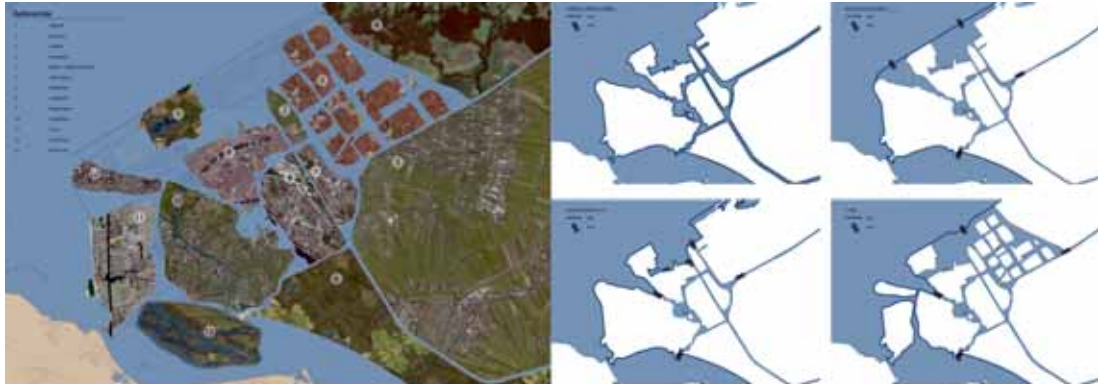
door nieuwe wijken in de aangrenzende en nog onbebouwde polder te plannen.

'Almere, een schone stad voor 350.000 inwoners', is een strategie om een stadsplattegrond te ontwerpen als alternatief voor het nog steeds overheersend gehanteerde model voor suburbaan wonen in de polder. De studie bepleit daarbij de inzet van intensief ruimtegebruik als belangrijkste duurzaamheidsprincipe. Dit moet leiden tot een stad met een minimale *footprint* en een maximaal landschap. Volgens deze strategie wordt de aanwezige ruimte tussen de verschillende woonkernen gebruikt voor verdichting.

De stadsplattegrond is ontworpen vanuit het perspectief van ruimte en tijd. De plattegrond verzoent zich daarbij met het bestaande Almere én gebruikt de ontwikkelingen rond de schaa sprong om verder groeien tot een volwassen en schone stad. Als sleutelbegrippen gelden helderheid, spanning en dynamiek. Zo wordt de structuur van het landschap bepaald door heldere, ruimtelijke en duurzame componenten als ondergrond, reliëf, water en groen. Verder wordt een duurzame infrastructuur toegevoegd. Op

plaatsen waar het milieu belast wordt moeten energie opgewekt of afvalstoffen verwerkt worden. Dit moet leiden tot een waardevol, gesloten ecosysteem met elementen voor energie opwekking en de exploitatie van productiebossen. Door het creëren van een plattegrond die de verbeelding prikkelt wordt spanning in plaats van saaiheid weer een bepalende factor bij ontwerp en beleving van de stad.

Universiteitsmodel Almere

Jasper Ruinard

afstudeermentor : Paul Toornend (*PRJ Toornend, Architecture Urbanism*)
 gecommiteerde : Ria van Dijk (*Gemeente Almere*)
 afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
 voorzitter : Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

Een universiteit voor moderne technologie, als onderdeel van de bredere archipelvisie van Almere, vergroot de economische draagkracht van de stad en beantwoordt aan de actuele vraag naar gezond en dynamisch onderwijs.

Een smalle en uitgestrekte basisvorm creëert een verhoudingsgewijs groot oppervlak voor lichttoetreding, maar biedt ook een ideale context met veel publieke ruimte waar kennisuitwisseling vanzelfsprekend kan plaatsvinden. Door de afwisseling van verschillende doorsneden in het complex wordt een flexibele en prikkelende ruimtelijkheid geschapen die creativiteit stimuleert. Doordat het complex in optimale wijze voorziet in frisse lucht, ruime toetreding van zonlicht en ruimten die gelegenheid bieden tot beweging ontstaat een harmonische en vooral gezonde leeromgeving.

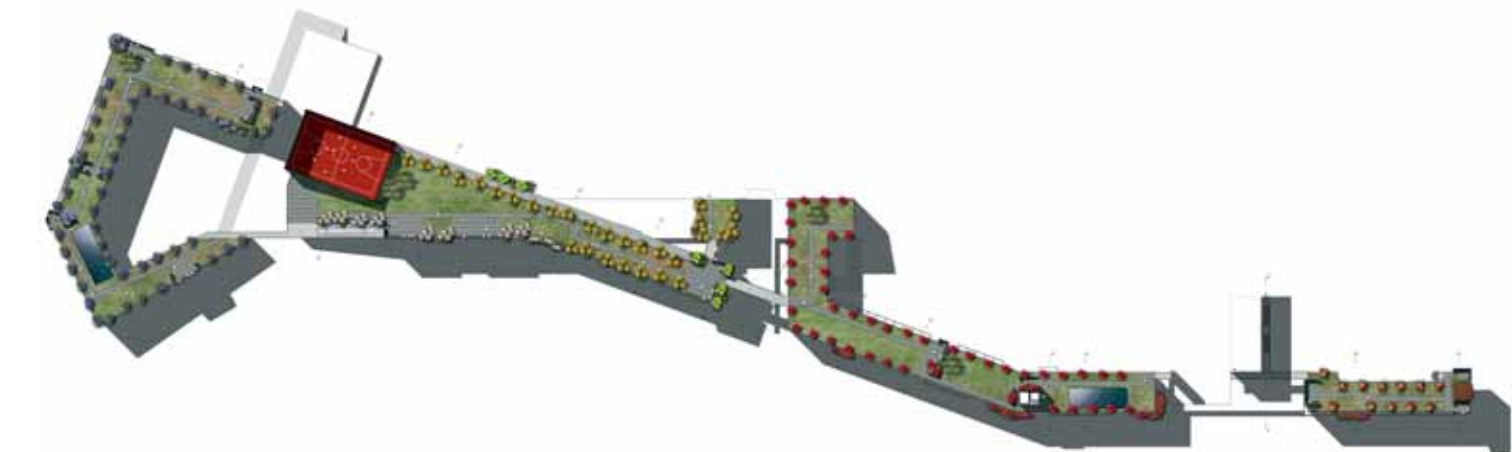
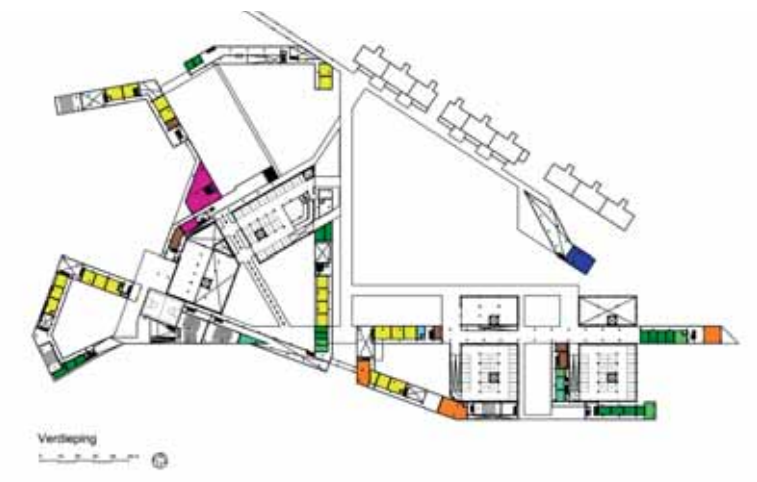
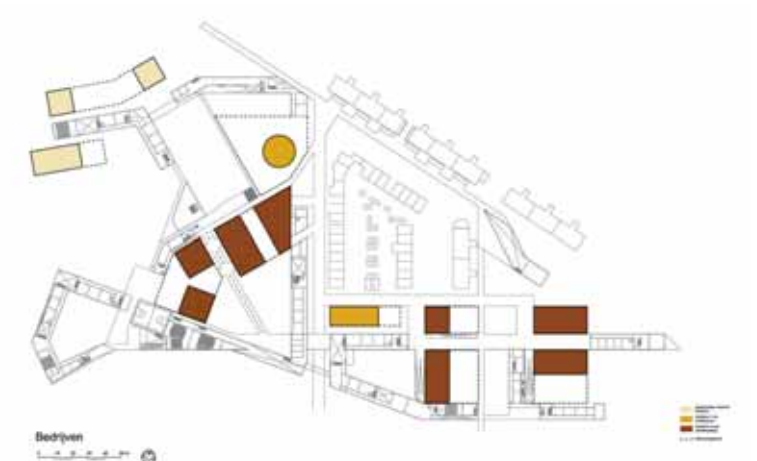
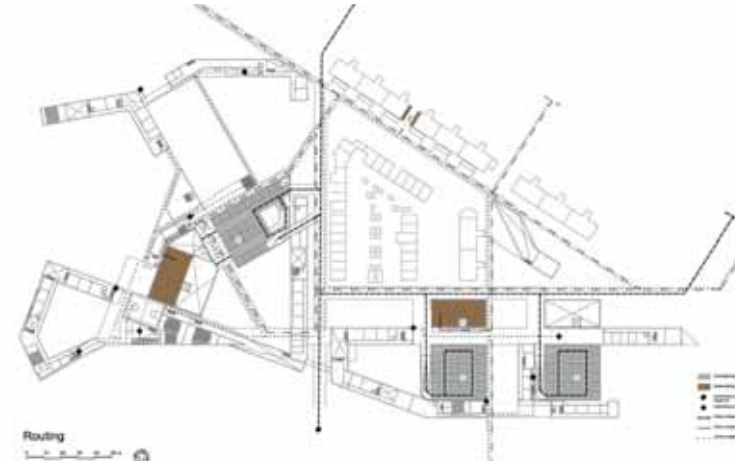
Het uitgestrekte complex is rond bestaande gebouwen gevouwen. Voor het overbruggen van water wordt extra infrastructuur aangelegd. Aan het lange waterfront zijn op verschillende plaatsen waterpleinen met diverse zichtlijnen toegevoegd. De knooppunten in het complex

zijn gemaakt met bijzondere programma onderdelen en bieden gelegenheid voor ontmoeting. Aan een aantal waterpleinen zijn parkeervoorzieningen toegevoegd. Rond de pleinen kunnen bedrijven letterlijk aan het complex worden koppelen ten behoeve van marktwerking. Parallel aan het uitgestrekte complex loopt een ontsluitingsweg met drie toegangen tot de universiteit, die het verbindt met de omringende gebieden. De daktuin en verschillende overdekte paden van het complex zijn onderdeel van een afwisselende, watergebonden stedelijke route voor voetgangers en fietsers.

Alle activiteiten vinden plaats op drie niveaus. De vloeren worden gedragen door een staalconstructie die door haar intelligente maatvoering en herhaling bijdraagt aan kostenreductie bij aanleg. De wijze waarop de gevel is geconstrueerd zorgt bovendien voor een optimale zonlichttoetreding tot diep in het complex. Verschillende filters in de gevel dragen bij aan afwisselende niveaus van transparantie en dus privacy. Op sommige plekken is door het weglaten van deze filters ook een onbelemmerd zicht op de activiteiten in het gebouw mogelijk. Het spel met fil-

ters en de variërende lichttoetreding en transparantie in het gehele complex zorgt voor een dynamisch en tegelijk prettige atmosfeer en werkomgeving. Door het gebruik van verticale accenten in verschillende kleuren worden bepaalde functies en oriëntatiepunten in het complex zichtbaar en herkenbaar voor gebruikers en bezoekers. Een aantal kleurencodes correspondeert daarbij met de faculteiten van de universiteit.

Weerland Archipel

Marcel Hermans

afstudeermentor : Kees Stegenga (*Werkplaats voor Stedenbouw, Tilburg*)
gecommitteerde : Ria van Dijk (*Gemeente Almere*)
afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
voorzitter : Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

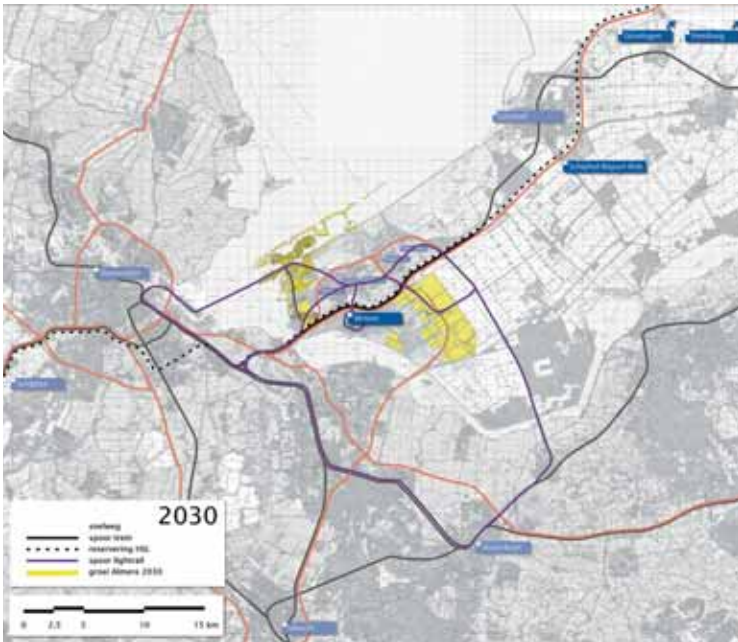
De beoogde 'schaalsprong' van Almere is niet alleen een toename van het absolute aantal inwoners en woningen. Het proces biedt ook op andere terreinen mogelijkheden tot groei die kan bijdragen aan het ontstaan van een 'echte grote stad'. Bijvoorbeeld bij de toename van het verkeer, zowel in de benodigde infrastructuur als de intensiteit. Almere doet er verstandig aan zich daarbij niet uitsluitend te richten op een goede verbinding met de Randstad. De stad kan ook profiteren van haar (inter)nationaal strategische positie op de lijn Schiphol-Hamburg. Ook kan de groei een gunstig effect hebben op (condities voor) innovaties van het openbaar vervoer. Voor elk van deze ontwikkelingen op het gebied van verkeer en infrastructuur geldt de voorwaarde dat ze gecombineerd worden met stedelijke verdichting.

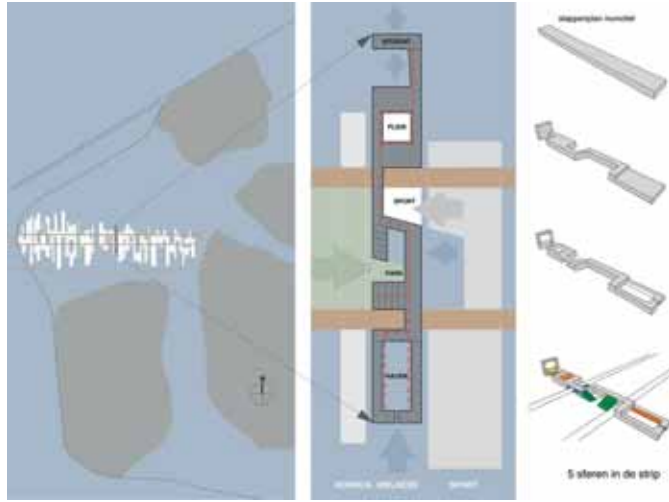
Bij een goed functionerende, grote stad hoort goed functionerende infrastructuur. In het ontwerp 'Weerland Archipel' wordt onderscheid gemaakt tussen doorgaand en lokaal verkeer. Zo wordt de A6 opgesplitst in een snelweg met parallelwegen. Omdat een uitbreiding van de bestaande spoorlijn in het huidige krappe profiel

onaanvaardbare overlast voor aangrenzende woongebieden betekent zal, met name voor hoge snelheidstreinen, een nieuw tracé naast de A6 aangelegd moeten worden. Op dit tracé zal het nieuwe, zuidelijker gelegen hoofdstation Almere een belangrijk verkeersknooppunt worden. Het bestaande spoortracé wordt daarnaast uitgebreid met een nieuw aan te leggen lijn van noordoost naar zuidwest die onder meer langs een deel van de over van het Weerwater loopt. Op dit tracé zal een hoogwaardig lightrail-systeem de bestaande en nieuwe stadsdelen met het stadshart verbinden. De nieuwe verbinding zal bovendien ook een gevarieerd en rijker stedelijk programma van wonen en werken langs het tracé inleiden.

De uitdagingen en mogelijkheden van (openbaar) vervoer, een verder verdicht stedelijk programma én de ontwikkeling van nieuw stedelijk programma langs een nieuw openbaar vervoertracé zijn samengebracht in één ontwerp dat de strategische agenda tot 2040 bepaalt: de Weerland-Archipel. Een reeks van nieuw aan te leggen eilanden zal dienen als *stepping stones* tussen het nieuwe hoofdstation aan de A6 en het bestaande stati-

on in het stadshart. De eilanden zullen verschillende afmetingen hebben en ingericht worden in verschillende sferen. Het programma zal per eiland een variëteit aan mogelijkheden voor wonen, werken, recreëren, onderwijs en cultuur bezitten. De functies zullen zowel van kleinschalig (horeca) als grootschalig (hightech campus) van omvang zijn.

Woon-Wellness-Strip

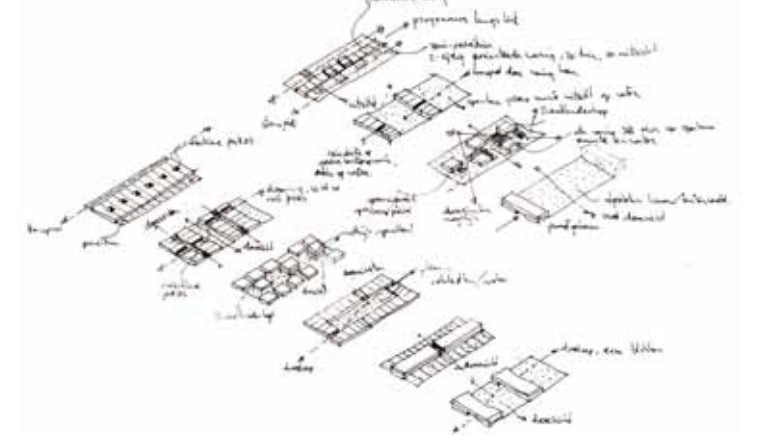
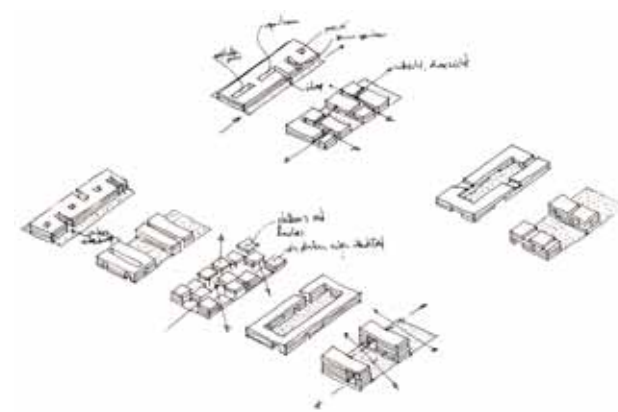
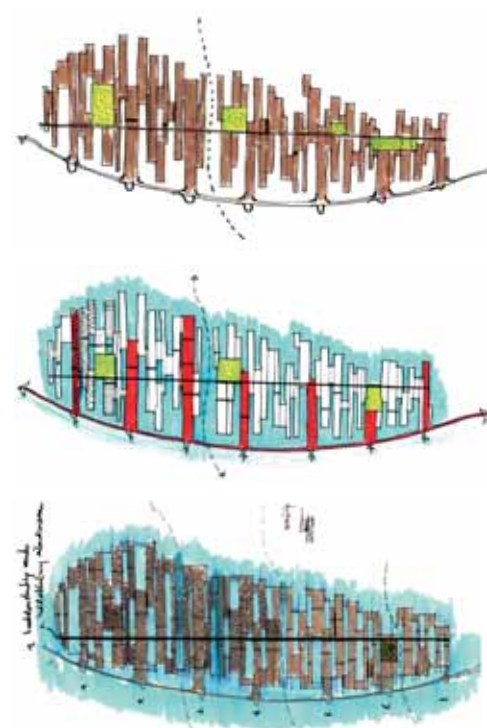
Joep van Os

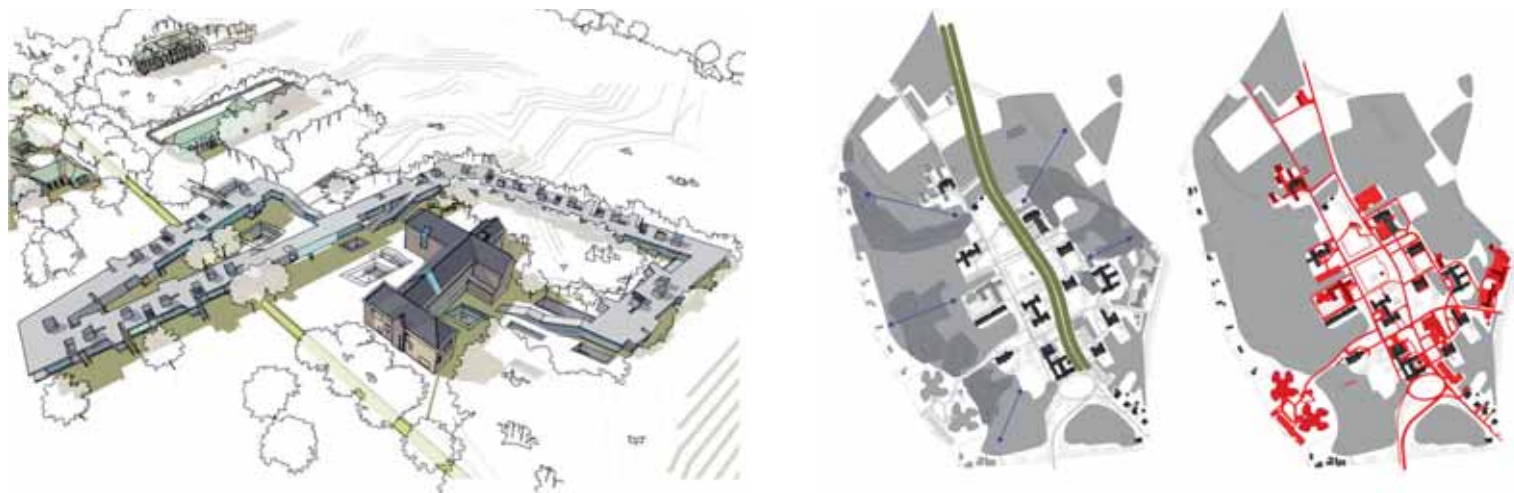
afstudeermentor : Willemineke Hammer (*EGM Architecten*)
 gecommiteerde : Ria van Dijk (*Gemeente Almere*)
 afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
 voorzitter : Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

Dit ontwerp voorziet een woon-wellness gebouw voor de mobiele senioren in Almere. Van deze doelgroep, met een leeftijd variërend tussen 60 en 74 jaar, wordt verwacht dat ze rond 2030 het grootste deel van de Almeerse bevolking zal vormen. Door dit demografische vooruitzicht stijgt vanzelfsprekend ook de vraag naar woonvormen die voorzien zijn van zorgfuncties. De woon-wellness-strip is een voorbeeld van een dergelijke combinatie van wonen en zorg. Het huidige Almere wordt grotendeels gekenmerkt door laagbouw. Almere ligt verzonken in een prachtige polder. Slechts enkele gebouwen zijn hoger en bieden uitzicht tot over de omringende dijken. Bovendien ontbreekt het in Almere aan schakeling van programma. Wonen, werken en recreatie zijn vaak en resoluut van elkaar gescheiden door autowegen en openbaar groen.

Het concept van de woon-wellness-strip is, zowel op stedenbouwkundig als architectonisch niveau, gebaseerd op de Downtown Athletic Club in Manhattan, New York. De woon-wellness-strip is feitelijk een transformatie van het Amerikaanse Manhattan-model naar een Hollands pol-

dermodel volgens het principe van een horizontale wolkenkrabber. De diverse functies worden hier niet boven, maar naast elkaar in één volume geplaatst. Een barcode met een groot aantal uitgerekte rechthoekige strips vormen daarbij de 'verdiepingen' in deze horizontale ordening. De strips bevatten een mix van woon-, werk- en recreatieprogramma en zijn bereikbaar door een rondweg. Een van deze strips is het woon-wellness gebouw. Het is ontworpen als een monoliet van natuursteen van 450 meter lang, 60 meter breed en 18 meter hoog. Deze monoliet wordt op specifieke plaatsen ingedeukt, uitgehold en omgeklapt. Door deze 'bewerkingen' ontstaan holtes met verschillende sferen en bijbehorende functies: wonen met uitzicht op het IJsselmeer, wonen aan een intiem binnenplein, wonen aan een sportveld, wonen in het groen en de beslotenheid van de polder bij de haven. Een openbaar looppad verbindt de verschillende ruimten en sferen met elkaar. Door de variatie in materialisatie, uitzicht, sfeer en woningtypologieën ontstaat een dynamisch en wisselend pallet dat de bezoeker doet vergeten dat ze alle deel uitmaken van eenzelfde stedelijk-architectonische monoliet.

Eindstation, instituut voor toekomstig verlies

John van Lierop

cum laude, afgevaardigd naar Archiprix Internationaal

Afstudeermentor : Ady Steketee (*Marx & Steketee Architecten*)
 Gecommitteerde : Victor de Leeuw (*EGM Architecten*)
 Afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
 Voorzitter : Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

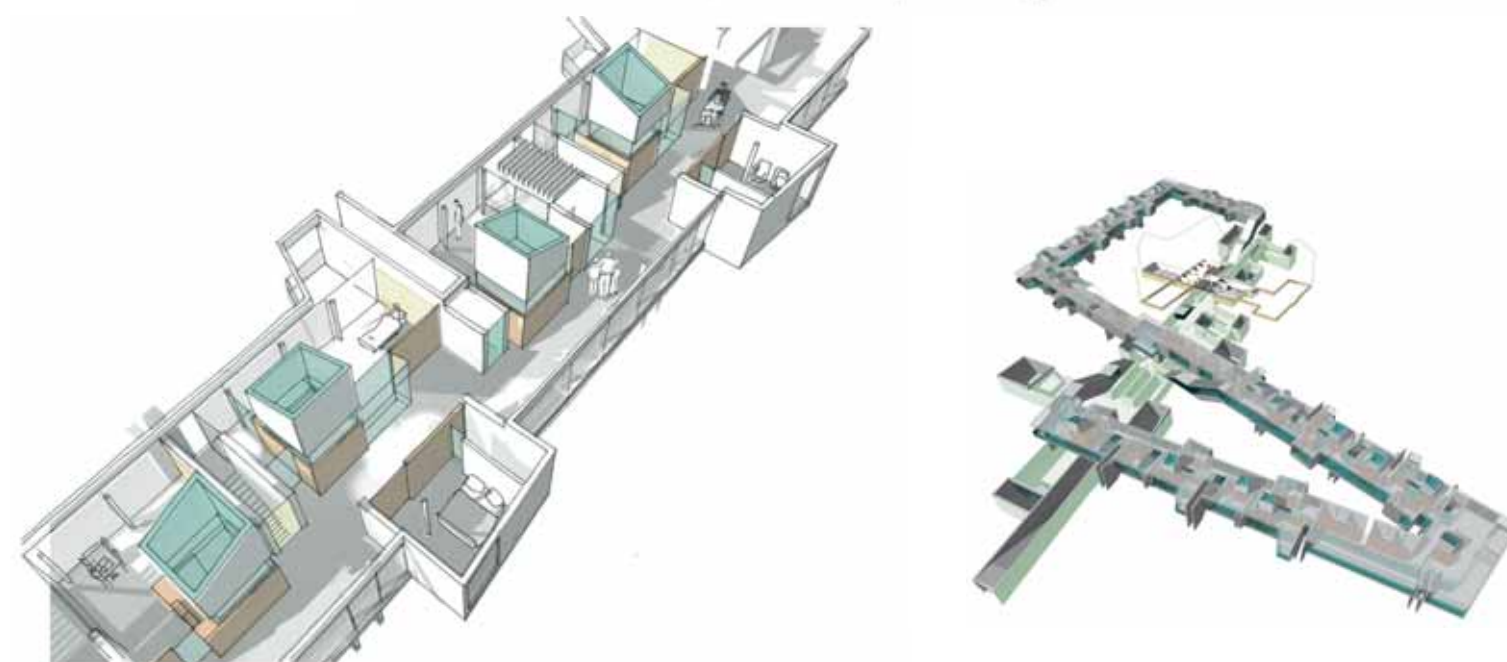
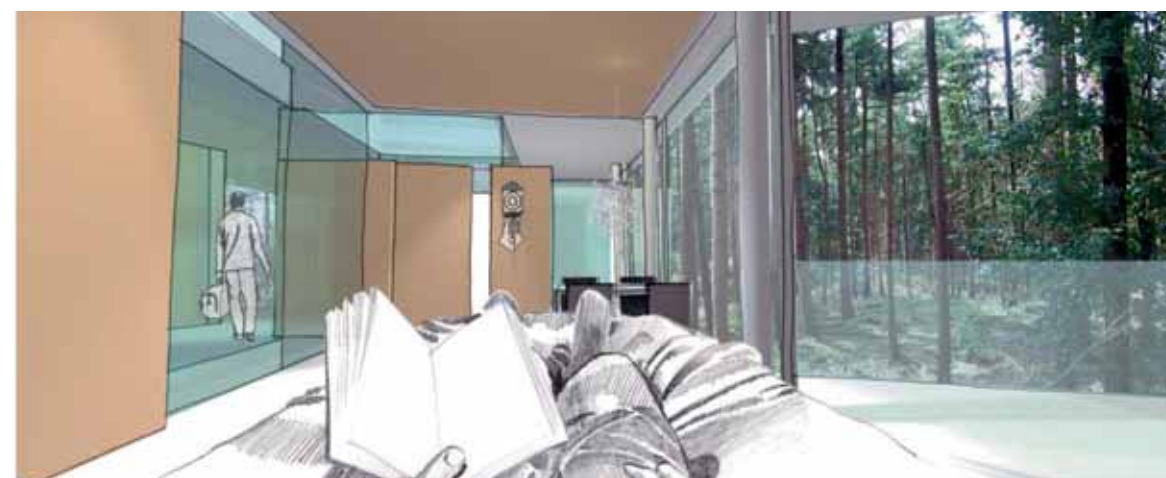
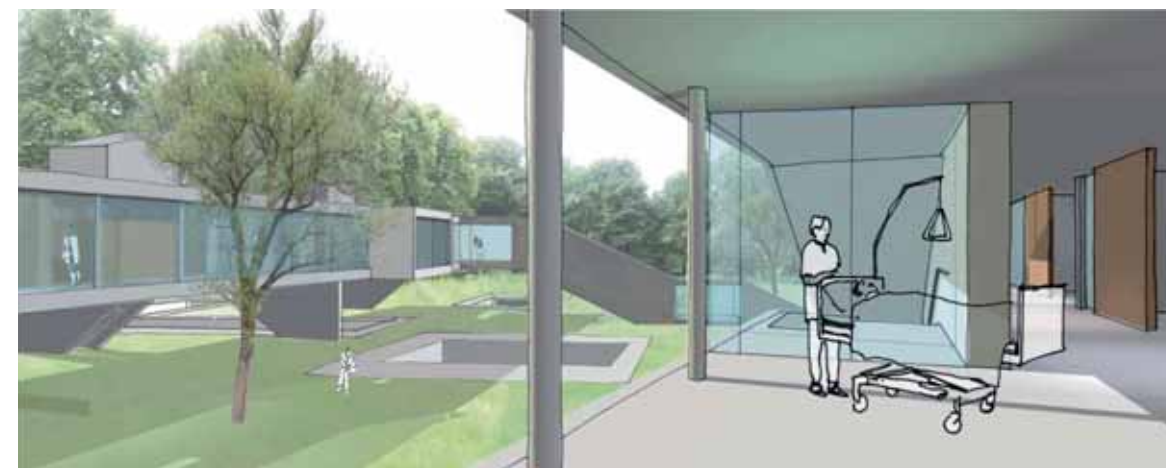
De Nederlandse sterfcultuur verandert. Mensen zoeken meer en meer persoonlijke manieren om met de dood om te gaan, maar tegelijkertijd is het moeilijk geworden om stervenden in eigen kring te verzorgen. Hierdoor is de behoefte aan sterfhuizen groter geworden. Eindstation, het instituut voor toekomstig verlies, biedt in tegenstelling tot traditionele sterfhuizen plaats aan terminale 'gasten' van alle leeftijden. Het combineert daarnaast de functie van sterfhuis met, onder andere, een kunstcentrum en een opleidingsinstituut voor stervensbegeleiders. Door het bijeenbrengen van verschillende leeftijdsgroepen en functies wordt er een tijdelijke en dynamische samenleving gevormd. Daardoor blijven de gasten betrokken bij het sociale leven, hoewel het gebouw ook de mogelijkheid biedt om het sterfproces op zeer private wijze vorm te geven. Naast deze wisselwerking tussen publiek en privé vormt de surrealistische overgang naar het onbekende hiernaast het uitgangspunt voor het ontwerp.

Het verlaten terrein van Psychiatrisch Ziekenhuis Sint Anna te Venray herbergt in een natuurlijke omgeving een groot

aantal monumentale paviljoens, diverse landschapstypen en prachtige bomen. Hoge stuifduinen scheiden het terrein van de omliggende stad Venray. Deze elementen maken het terrein zeer geschikt als locatie voor het Eindstation. De plek die sedert honderd jaar geldt als een microkosmos voor psychiatrische patiënten krijgt een nieuwe betekenis als uitvalsbasis voor de drukke stedeling en de hulpbehoevende mens. Haaks op het psychiatrisch gebouwensysteem 'wortelt' het nieuwe belevingsgebouw tussen de verschillende landschapstypen die door een weggewerkte detaillering voor een optimale wisselwerking zorgen.

Boven het golvende maaiveld beleven de gasten vanuit hun private verblijf de levendige rust van het park. Tussen de 'poten' van het gebouw bevinden zich trappen die de gastenverblijven met het landschap verbinden. De private kamers zijn daarnaast naar believen te privatiseren of samen te voegen met een oneindige looproute die alle ruimtes in het gebouw verbindt. Personeel, gasten en bezoekers hebben zo de mogelijkheid elkaar te ontmoeten. Voorts bieden funiculaires op traploze wijze toegang tot

ondergrondse ruimtes waar genoten kan worden van een diner of schoonheidskuur, een museumbezoek of afscheidsceremonie. Deze verholen ruimten maken zich op het maaiveld kenbaar door diepe uitsneden die het gebouw hechten aan het surrealistische landschap.

Fit to Shrink

Peter van Schie

afstudeermentor : Wouter Velthuis (Must)
gecommitteerde : Willemijn Lofvers (Bureau Lofvers)
afstudeercoördinator AAS : Jan Willem van Kuilenburg
voorzitter : Marc Glaudemans (directeur AAS)

In 2040 zullen zowel het fenomeen krimp als de afschrijving van de VINEX bepalend zijn voor een groot deel van de ruimtelijke opgave in Nederland. Fit to Shrink is een ontwerpend onderzoek dat beide tendensen combineert: Krimp als programma en VINEX als locatie. Het onderzoek heeft de opgave verkend waarbij sprake is van ‘over-programmering’ en vrijkomende ruimte. Gelijktijdig is het een commentaar op de discussie over de gelijkvormigheid van de VINEX. Het toevoegen van programma om deze ‘saaiheid’ te pareren is immers geen optie. Er kunnen geen ‘verzachtende’ of andere manipulatieve toevoegingen worden gedaan die de VINEX acceptabeler zouden kunnen maken. Tot slot plaatst het onderzoek de, voor VINEX kenmerkende, thematische stedenbouw in perspectief.

De ontwerplocatie is Osseveld-oost in Apeldoorn, een gebied dat gebouwd is naar een ontwerp van het bureau KuiperCompagnons. Doorslaggevend in de keuze voor Osseveld-oost is, naast de ligging in een toekomstige krimpgebied, de hier duidelijke toegepaste thematische stedenbouw. Deze vorm van stedenbouw organiseert het grote programma in verschillende herkenbare clusters die ontworpen zijn met een eigen vormgeving binnen een omvattend infrastructureel en landschappelijk netwerk. Tegen die achtergrond zijn, op basis van vier scenario's (maatschappijvormen) die elk uitgaan van een bevolkingsdaling, een viertal opgaven

voor Osseveld-oost geformuleerd. De uiteindelijke omvang en kwaliteit van de vier transformaties, aangestuurd door het specifieke programma en de maatschappijvorm, bepaalt de feitelijke ingrepen die leiden tot de vier gemaakte ontwerpen. Uiteindelijk geven de vier ontwerpen een spectraal toekomstbeeld van de stedenbouw, gekoppeld aan de, voor ieder scenario specifieke, rolverdeling tussen private en publieke partijen.

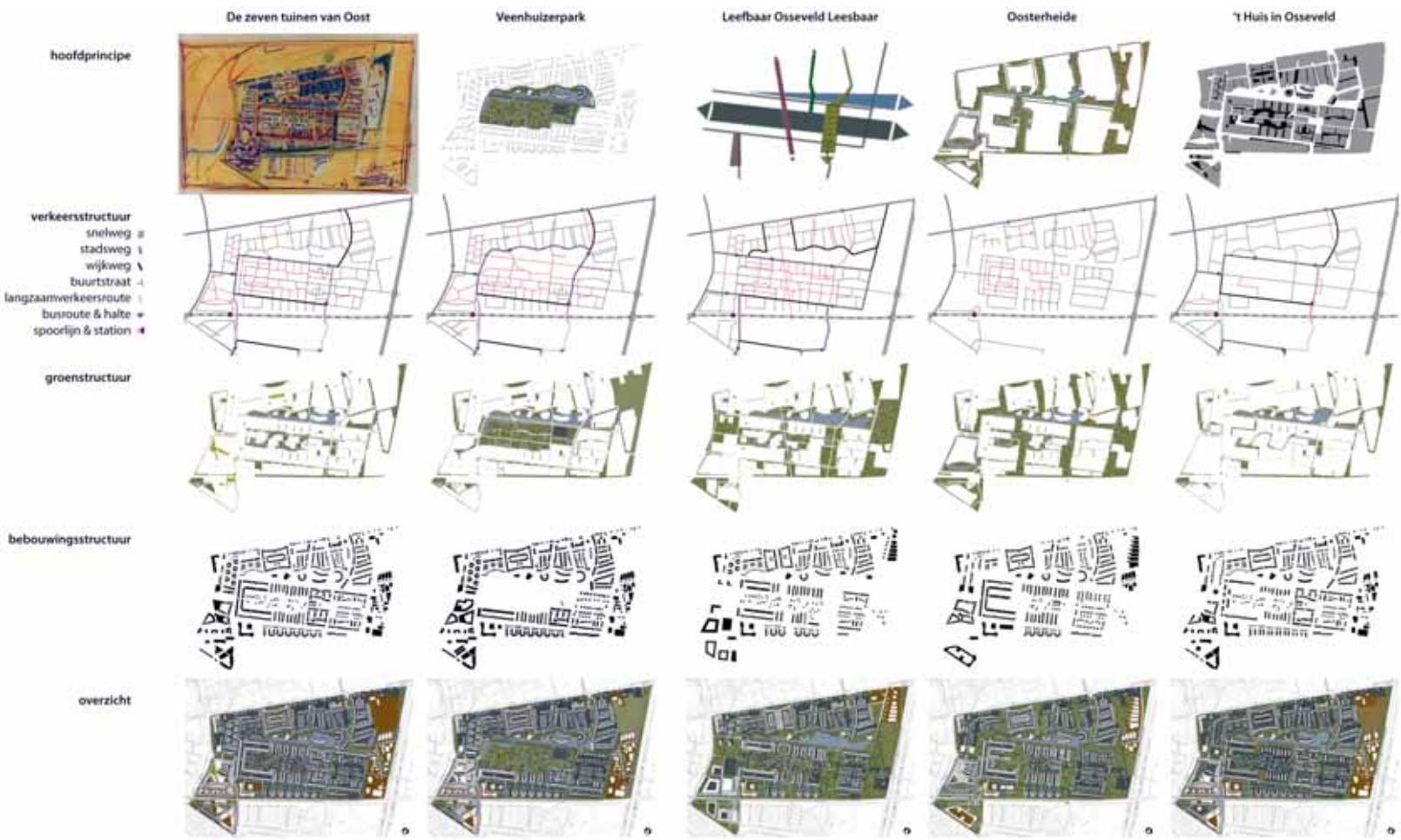
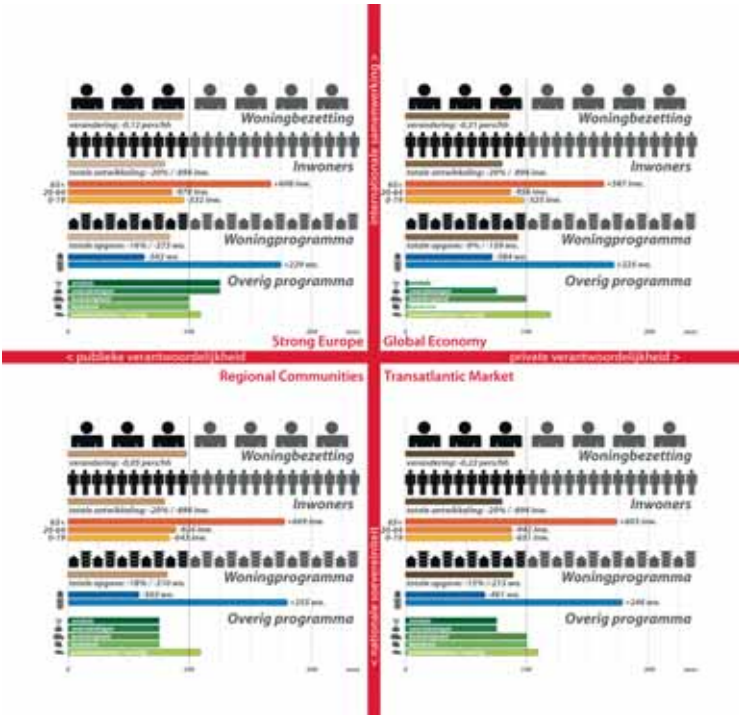
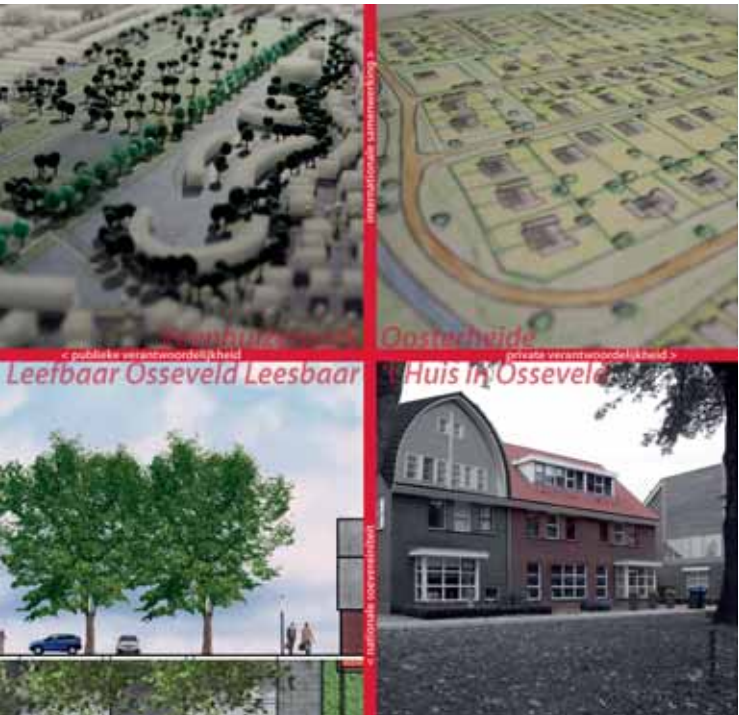
Veenhuizerpark (*Strong Europe*: publieke verantwoordelijkheid en internationale samenwerking, een initiërende overheid met sociaal-maatschappelijk programma in de vorm van een wijkpark). Hier wordt de krimpogave op één plek geconcentreerd: ter weerszijden van de oude Veenhuizerweg. De overheid realiseert ter verdunning een park als openbare tuin voor Osseveld-oost. Bestaande structuren en nieuwe programma's worden hierin opgenomen en krijgen een openbare functie.

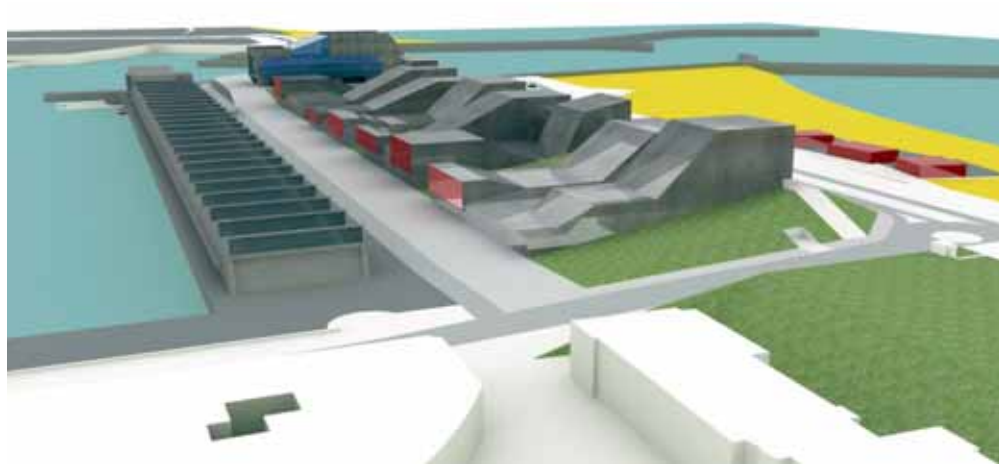
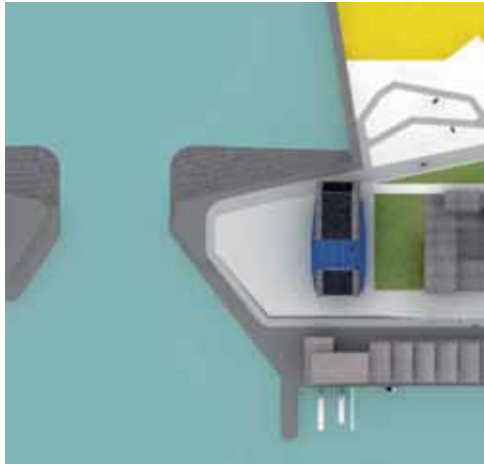
Leefbaar Osseveld Leesbaar (*Regional Communities*: regulerende overheid en een publiek proces met een maatschappelijk programma in de vorm van parkeerbehoefte en lokale energievoorzieningen). Dit ontwerp dient als overheidsinstrument in een langdurig proces. Het gefaseerd vrijkomen van ruimte vormt het vertrekpunt en de bevolkingsprognose als indicator. Agendering van de krimp komt voort uit private belangen: de leefbaarheid en

marktwaarde van hun bezit staat op het spel.

Oosterheide (*Global Economy*: private verantwoordelijkheid en internationale oriëntatie via een toelatende overheid met een privaat project dat ruimte biedt voor economische initiatieven). Oosterheide is het resultaat van een privaat initiatief. Het is een *segregated community*, waarin het samenhangende beeld van openbare ruimte, percelen en woningen drager is van het collectieve imago. De ruimte die door krimp ontstaat is ingezet om woongebieden van elkaar te scheiden.

't Huis in Osseveld (*Transatlantic Market*: private verantwoordelijkheid en nationale soevereiniteit via een toetsende overheid en private processen dienend aan individuele behoeften). In 't Huis in Osseveld is stedenbouw een ingenieursvak. De centrale vraag bij toetsing is of het mogelijk is, en onder welke voorwaarden. Het resultaat is een wijk met een gemaximaliseerd privé domein en een afgeslankte publieke ruimte.

Forum voor vrije geluiden

Wouter Laros

afstudeermentor: Janneke Bierman (*Henket & Partners*)
 gecommitteerde: Tom Bergevoet (*Tom Bergevoet Architecture*)
 afstudeercoördinator AAS: Jan Willem van Kuilenburg
 voorzitter: Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

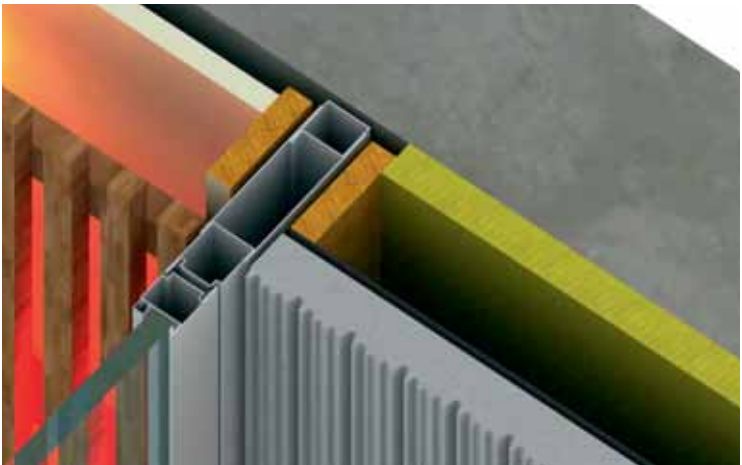
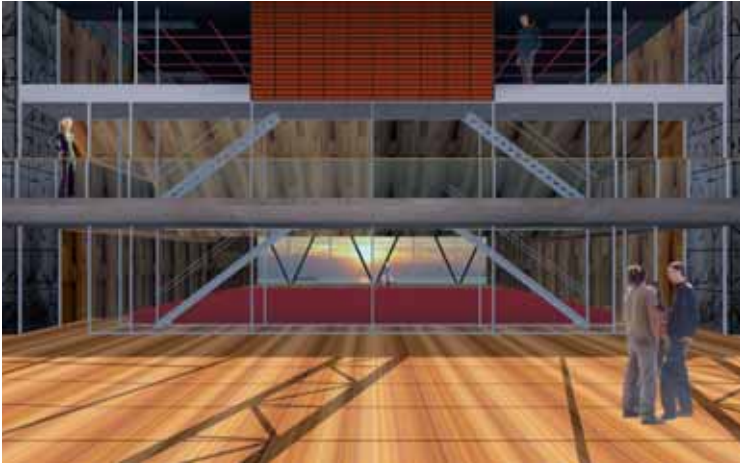
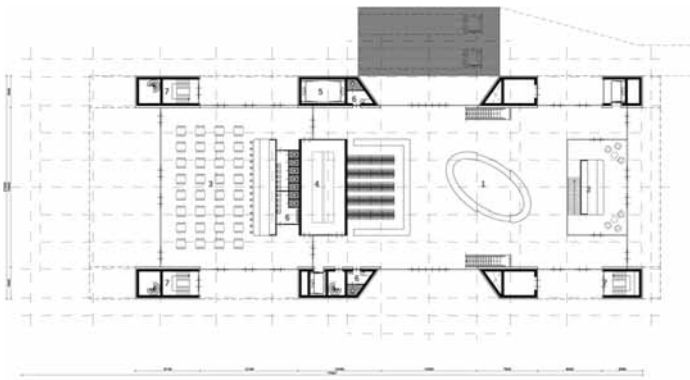
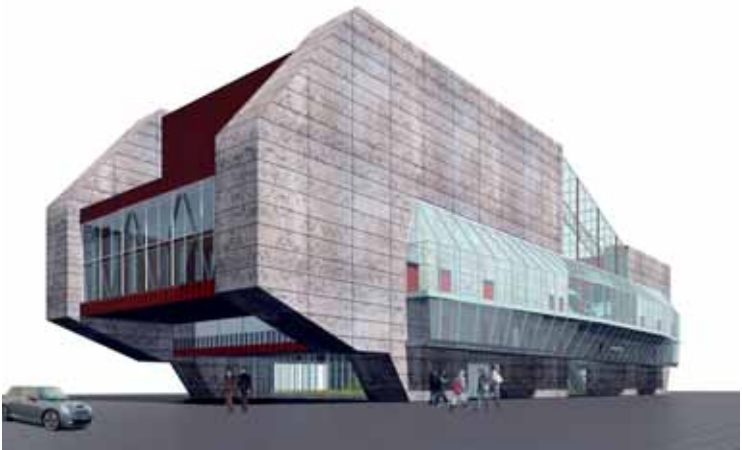
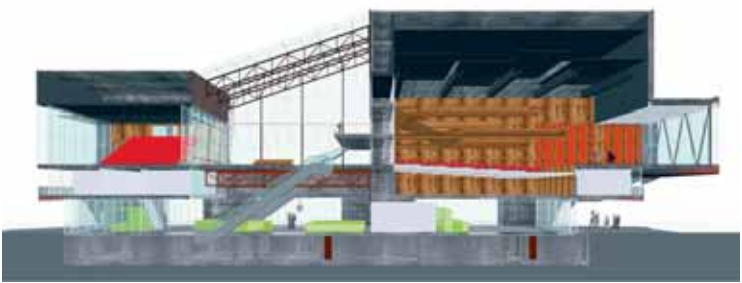
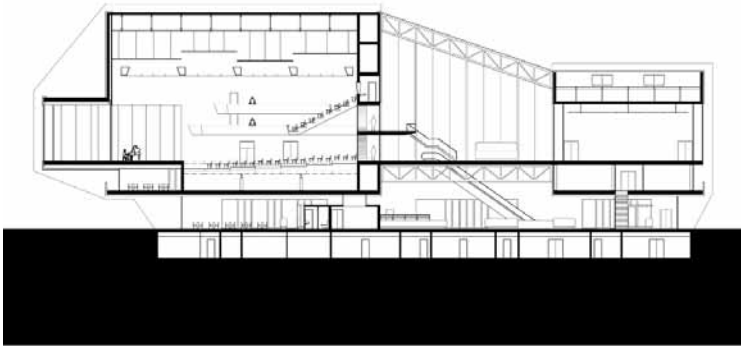
Muziektheaters zijn vaak niet meer dan 'zwarte dozen'. Het accent bij de vormgeving van dit type gebouwen beperkt zich doorgaans in belangrijke mate tot akoestiek en techniek, terwijl andere aspecten die kunnen bijdragen aan de beleving van de muziek veel minder aandacht krijgen. Hierdoor mondt dit soort opgaven vaak uit in relatief eendimensionale gebouwen. Dit ontwerp is een poging om het tegendeel te bewijzen: een podium dat de muziek kan versterken én de ervaring in bredere zin kan beïnvloeden. In het ontwerp zijn daartoe nadrukkelijk nieuwe ontwikkelingen meegenomen uit de hedendaagse muziek en de condities die daarvoor gelden. De huidige generatie componisten en muzikanten heeft namelijk sterk behoefte aan een nieuw type platform dat midden in de maatschappij staat en dat ruimte biedt voor ontmoeting en kruisbestuivingen.

De locatie voor het nieuwe muziektheater is het Noordelijk Havenhoofd in Scheveningen Haven. Deze plek is beoogd om ontwikkeld te gaan worden tot een tweede stadcentrum van Den Haag met bijbehorende stedelijke (culturele) voorzieningen. Het doel is daarbij een tegelijk

weerbarstige als levendige plek op de rand tussen zee en stad te creëren. Het concept van het gebouw is afgeleid van een toneelkijker met drie brandpunten. Het middelste brandpunt is de foyer; de twee andere brandpunten zijn de zalen. De zalen hebben daarbij een eenzijdige kijkrichting naar land danwel zee, terwijl de foyer en begane grond uitzicht naar alle kanten bieden. Hierdoor ontstaat een open gebouw op poten dat ruimte schept voor contact. De grens tussen de publieke ruimte en de (semi) openbare ruimte in en rond het gebouw is daartoe ook nadrukkelijk afgezwakt. Terwijl de kleine zaal is bedoeld voor experiment, biedt de grote zaal plaats aan opvoeringen van gevestigde hedendaagse en geïmproviseerde muziek. Een flexibele podiumopstelling zorgt voor een extra interactie tussen artiesten en publiek. Door de mogelijkheid om zalen en foyer samen te trekken en de tussenruimtes op de begane grond en het plein te benutten ontstaan nieuwe condities voor programmering.

De extra dimensie aan de beleving van de muziek wordt verkregen door de mogelijkheden het gebouw aan elke opvoering

(ruimtelijk) aan te kunnen passen. Zo creëert het gebouw ensceneringen voor muziek waarbij ook gebruikt gemaakt wordt van de nabijheid van zowel zee als stad. De ruimtelijke ervaringen die het oproept zijn zo veel groter dan het gebouw zelf.

Het nieuwe Koningstheater

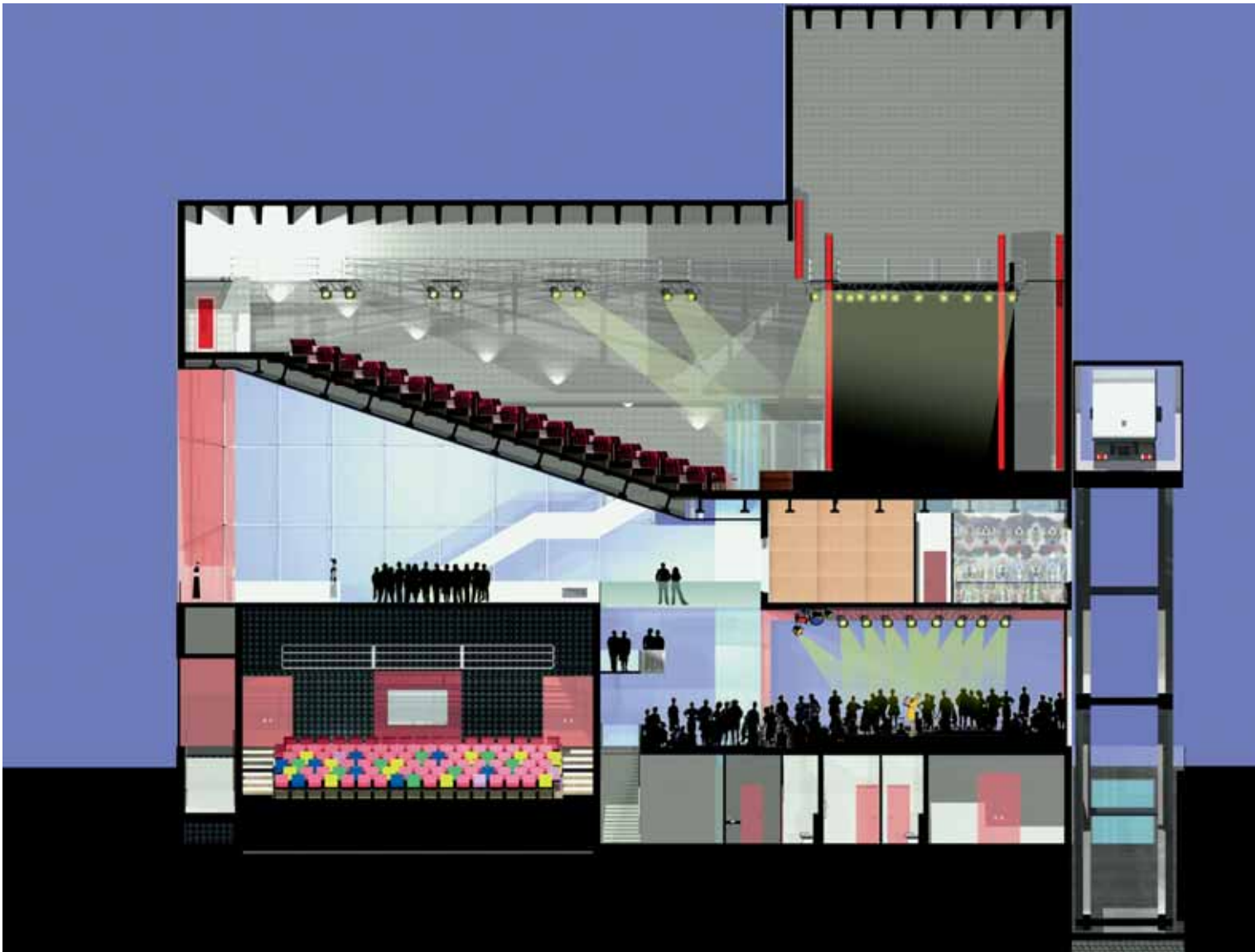
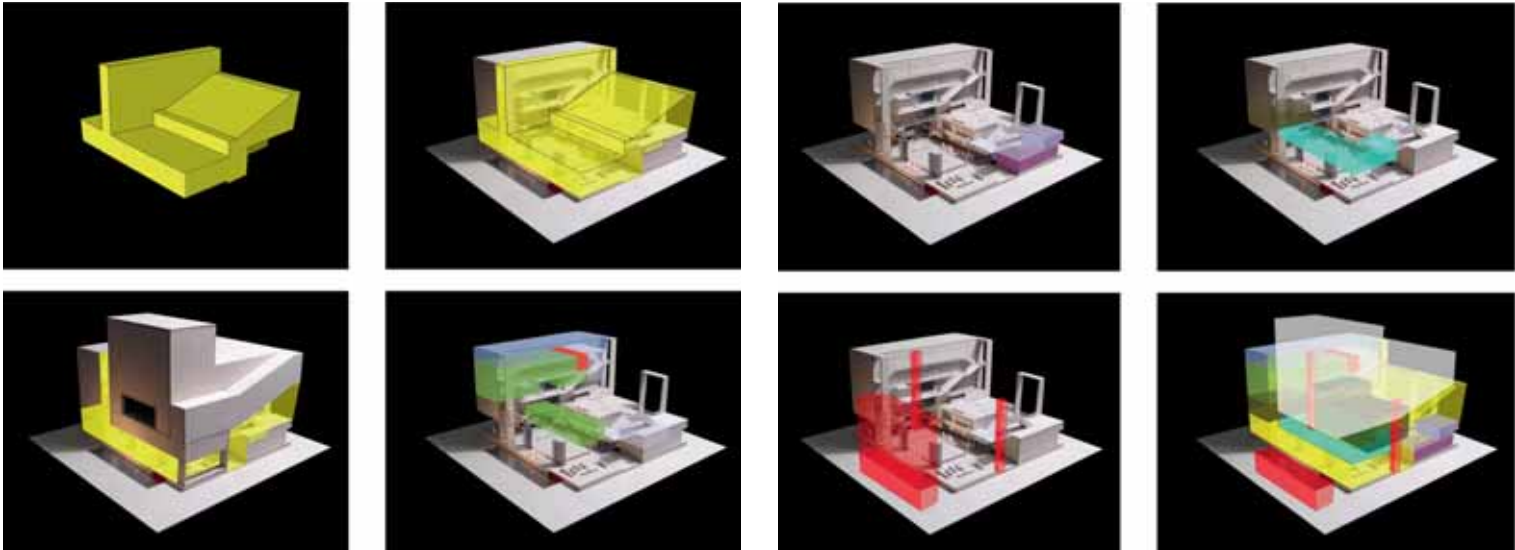
Sander Penners

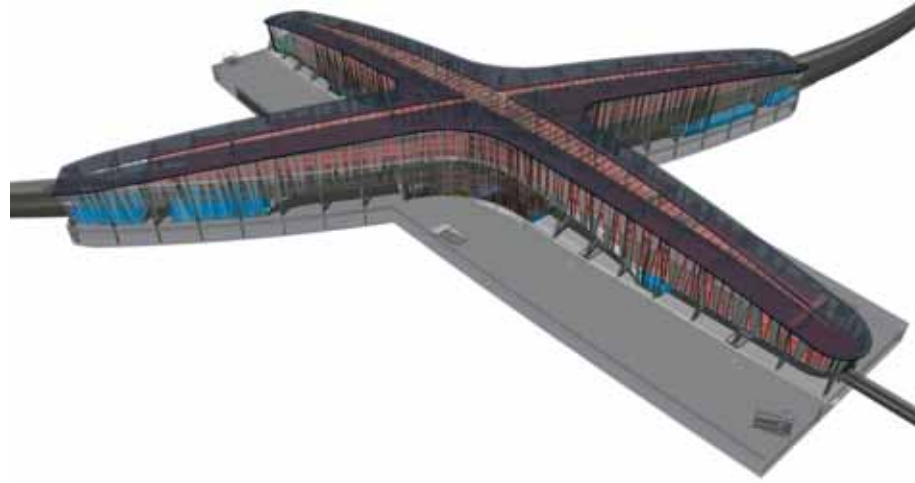
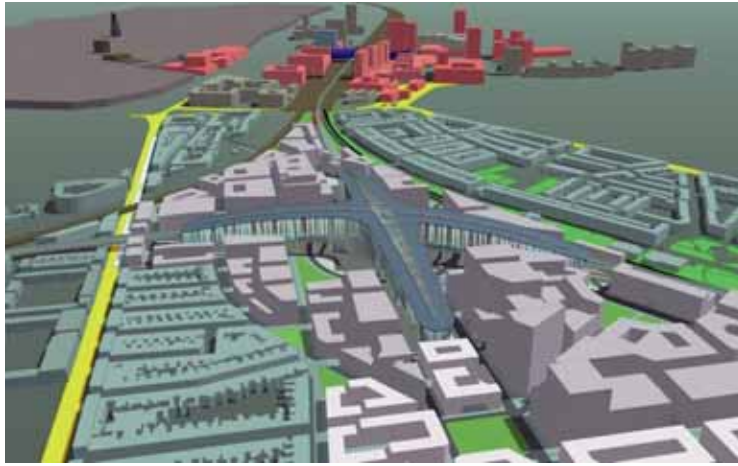
afstudeermentor: Helga Snel (*Jeanne Dekkers Architectuur*)
gecommiteerde: Laurens Jan ten Kate (*Architectuurstudio HH*)
afstudeercoördinator AAS: Jan Willem van Kuilenburg
voorzitter: Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

De gemeente 's-Hertogenbosch wil zich profileren als creatieve stad. De ambitie komt voort uit het succes van de ontwikkelingen die (inter)nationaal volgden op het uitkomen van het boek 'The rise of the creative class' (2002) van de Amerikaanse econoom Richard Florida. Een van de zaken die daarin aan de orde komen is dat de sleutel tot de economische groei van een stad, het vermogen is om de 'creatieve klasse' aan te trekken. Diverse onderzoeken die zijn gedaan naar mogelijkheden voor het versterken van de creatieve klasse in 's-Hertogenbosch bevestigen dat de condities gunstig zijn. De stad wil deze mogelijkheden aangrijpen en verder ontwikkelen. Het plangebied 'Kop van 't Zand' zal een belangrijke rol voor de concretisering van dit streven moeten gaan vervullen. Vertegenwoordigers van de creatieve sector zijn op dit moment al met succes in dit relatief verpauperde gebied actief. De verdere toename van initiatieven, zowel in aantal als omvang, wordt echter belemmerd door de aanwezigheid van een veevoederfabriek die een belangrijke ruimtelijke claim in het gebied heeft. Door moeizame onderhandelingen tussen gemeente en fabriek over verplaatsing

van de werkzaamheden is er nog geen masterplan. Aan de hand van een uitdagend stedenbouwkundig plan met een cultuureiland in het water, waarbij de aanwezige kwaliteiten benut worden, kan dit onzichtbaar stukje binnenstad transformeren tot een levendig gebied. Dit perspectief vormt de aanleiding voor het ontwerp voor een toonaangevend theater voor kleinkunst in dit deel van Nederland. Het bestaande Koningstheater en de theateracademie zijn in de wereld van de kleinkunst bekende namen. De beide instituten zijn echter op verschillende locaties gehuisvest wat de synergie tussen opleiding en opvoeringen tekort doet. Door de uiteengevallen onderdelen weer samen te brengen in één gebouw, ontstaat weer een plek voor een vruchtbare kruisbestuiving tussen gevestigde- en beginnende theatermakers en bezoekers. In het ontwerp fungeert de openbare 'holte' tussen de zalen en overige functionele ruimten als katalysator voor creatieve processen en spontane presentaties. Deze ruimte is ontworpen als 'restruimte tussen de zalen', heeft een gladde en frisse uitstraling en is bewust constructieloos

gehouden. De omringende zalen voor de meer gevestigde artiesten zijn daarentegen herkenbaar als grof vormgegeven en gesloten volumes in beton. De kenmerkende profielplaatbekleding van de oude fabriek keert terug in deze betonnen enveloppen, waarbij de terugliggende stroken af en toe subtiel in glas worden uitgevoerd.

Kruisstation Carthusius

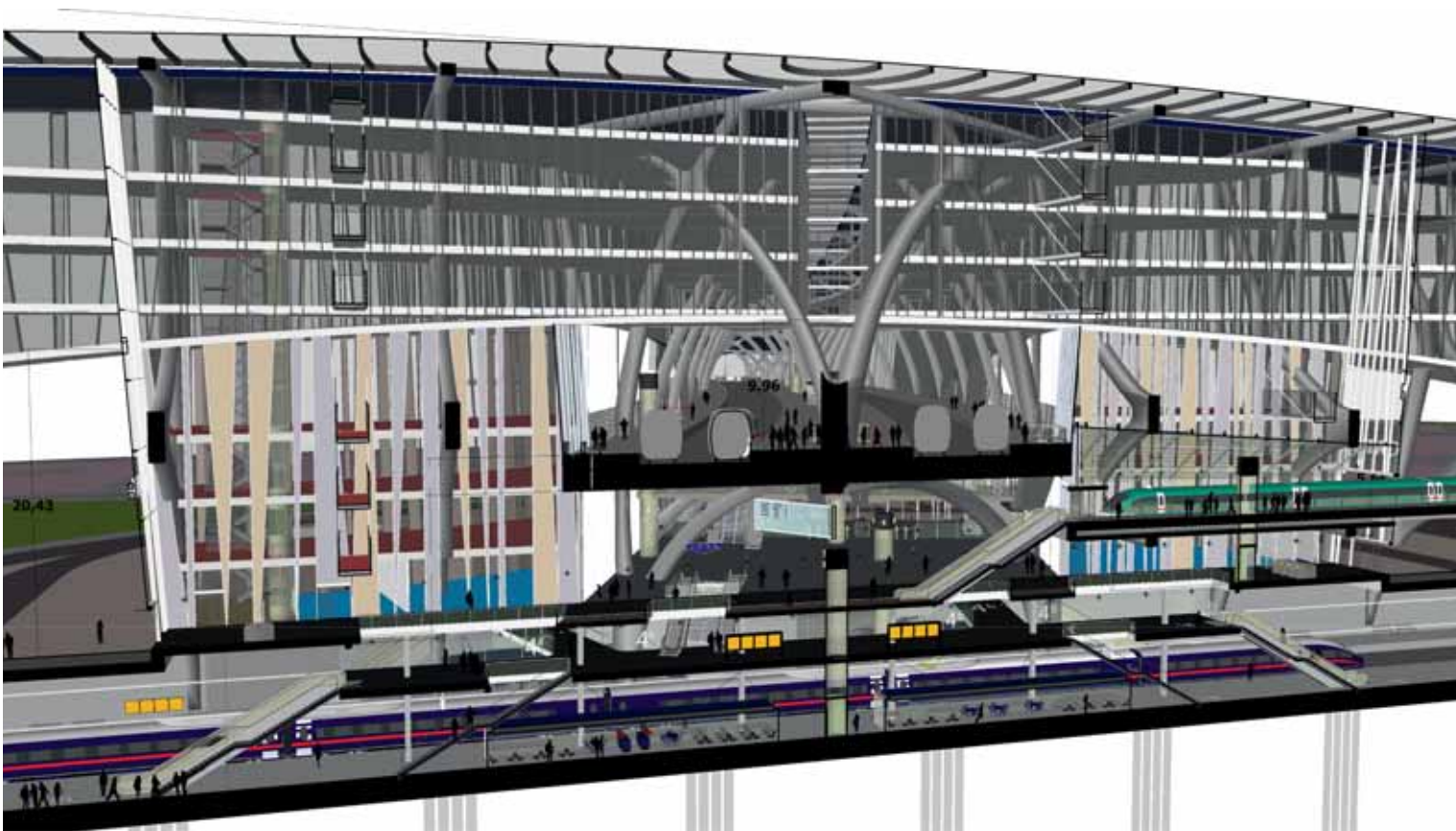
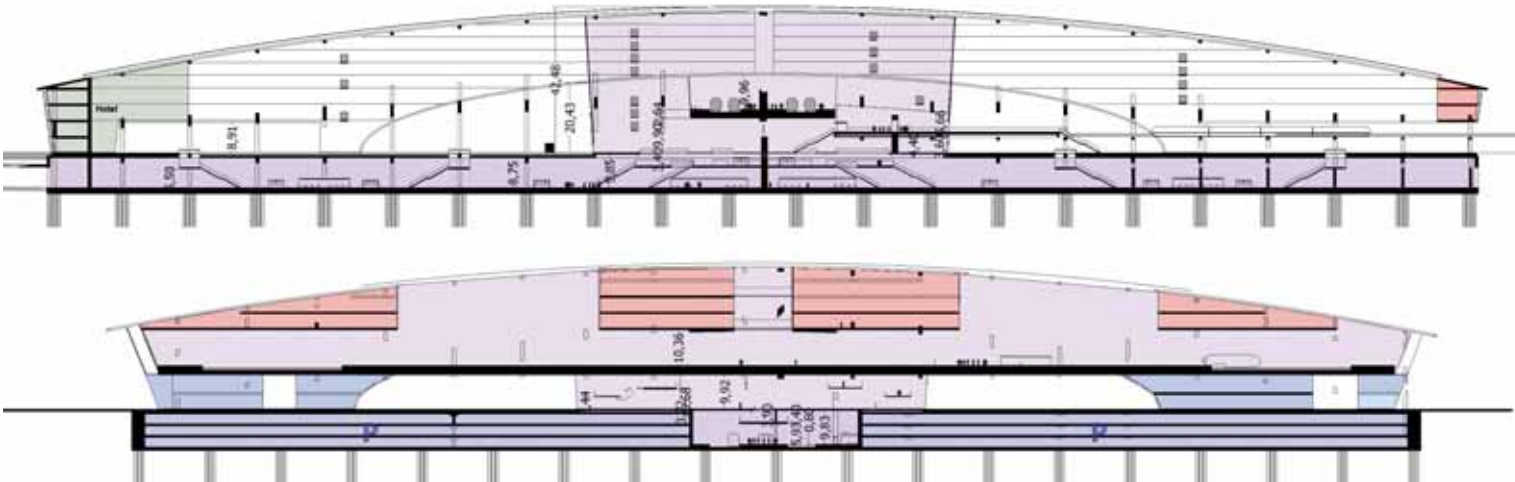
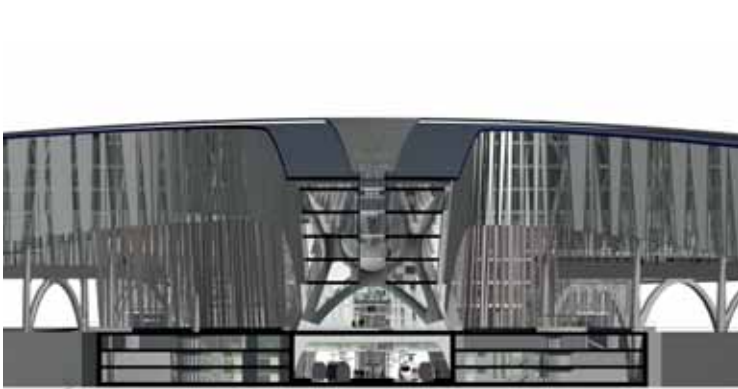
Rob Jacobs

afstudeermentor: Rob Stringa (*Movares*)
gecommiteerde: Henk de Haan (*Rijksgebouwendienst*)
afstudeercoördinator AAS: Jan Willem van Kuilenburg
voorzitter: Marc Glaudemans (*directeur AAS*)

De capaciteit van het huidige Nederlandse spoorwegnet is met name in de Randstad te beperkt om in een toekomstige behoefte te voorzien. Spoorverdubbelingen op verschillende tracés en andere maatregelen zullen de capaciteit moeten vergroten. Een verbeterde capaciteit van het algemene net lost niet het probleem bij de stations op. Daar zorgen beperkte transferruimte, geringe perroncapaciteit en de bezettingstijd van perronsporen voor problemen. Tegelijkertijd zijn ook het niveau van de Randstadregio ruimtelijke impulsen noodzakelijk om het gebied op economisch niveau gelijke tred te laten houden met Europese en internationale ontwikkelingen. Het belang van goede internationale verbindingen is voor 'Nederland distributieland' evident. Utrecht Centraal zal bij die laatste ontwikkelingen naar verwachting het belangrijkste capaciteitsknelpunt gaan worden. Een nieuw kruisingsstation zal daarom samen met het bestaande Utrecht CS als tweelingstation (dubbelstation) ontwikkeld worden. Utrecht CS zal daarbij gebruikt worden voor regionaal en lokaal transport, terwijl het nieuwe station voor nationale en internationale lijnen beoogd

is. De twee OV-kernen krijgen daarmee ieder een eigen karakter en worden aan elkaar gekoppeld door een *people mover* en omliggend internationaal woonwerkprogramma. Het nieuwe kruisingsstation 'Carthusius' zal gekenmerkt worden door veel parkeervoorzieningen en snelle verbindingen met Schiphol, de Utrechtse binnenstad en met Utrecht CS. De schaarse ruimte in het gebied vraagt om een goede afstemming tussen de ontwikkeling van stedelijk programma en ontwikkelingen in (knooppunten voor) openbaar vervoer. Het nieuwe station zal verrijzen op een binnenstedelijke restruimte nabij het huidige Centraal Station. Het is een gebied van ongeveer 52 hectare dat nu nog als bedrijfsterrein en opstel terrein voor NS materieel functioneert. Het nieuwe station zal een katalysator voor het gebied worden, maar ook een extra dynamiek geven aan de al ingezette herontwikkeling van het nabij gelegen stationsgebied van Utrecht CS.

Het nieuwe station, gegenereerd door de kruising van een ondergronds en een opgetild treintracé, zal zich manifesteren als een levendige plaats die zijn attractiviteit niet uitsluitend ontleent aan de aangeboden openbaar vervoersvoorzieningen. Het gebouw moet aantrekkelijk zijn door het creëren van een aangename verblijfsruimte met een breed aanbod van kantoren en winkels. Binnen de x-vormige hoofdvorm van het complex zullen daarbij licht en lucht ruim kunnen toetreden. Kantoren bevinden zich grotendeels aan weerszijden van twee langgerekte atriums. Verder zullen ondergrondse parkeergarages, een aparte hal voor een *people mover*, bebouwing boven het spoor en een monumentale draagstructuur bijdragen aan zowel functionaliteit als uitstraling van het grote complex. Dit multifunctionele kruisstation met bovenliggende bebouwing, uitgesneden stationsplein en een grote parkeergarage is een prototype, een nieuw typologisch denk- en ontwerpmodel.

Colofon

initiatief en coördinatie	: Jan Willem van Kuilenburg
redactie	: JaapJan Berg en Jan Willem van Kuilenburg
essays	: JaapJan Berg, Joost Schrijnen
grafische vormgeving	: Jac de Kok
inrichting tentoonstelling	: Jan Willem van Kuilenburg
uitvoering tentoonstelling	: Mark van Veen
druk	: Lecturis, Eindhoven
oplage	: 650
uitgave	: AAS, Fontys Academie voor Architectuur en Stedenbouw te Tilburg

ISBN 987-90-5284-621-7

Spoenk 18 presenteert de neerslag van het afstudeerjaar 2007-2008 van AAS, de Fontys Academie voor Architectuur en Stedenbouw te Tilburg. Opgenomen zijn de twaalf afstudeerprojecten van het Almere atelier en vijf individuele afstudeerprojecten. Tevens bevat het essays van JaapJan Berg en Joost Schrijnen naar aanleiding van de ontwerpen. Spoenk kwam tot stand onder redactie van JaapJan Berg en Jan Willem van Kuilenburg en werd vormgegeven door Jac de Kok. Het eerste exemplaar is overhandigd aan Adri Duivesteijn, wethouder van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, tijdens het AAS-Almere Seminar en de opening van de AAS-expositie op 29 juni 2009 in Almere.

07 08